

val is gátat vetni. Ekkor érkezett közéjük a fiatal, nágyképzetségű Klamarik s azonnal fölismeré az helyzet tarthatatlan voltát, bámulatos erővel és bátorsággal velett gátat az intézetet már-már elnyelő bűnös áramlatnak. Eggedül az ő és Grünwald Béla, akkor zölyümegyei alsópán, lelkes törekvésének köszönhető, hogy a pánszláv tanárokat hazafiatalan igazgatóikkal együtt szétugraszották s az intézet a hazafiias szellem levegőjével kezdett megelni. E kitartó és bátor törekvés egyszer s mindenkorra megmentette az intézetet a pánszlávizmusról polypjától; de Klamarinknak 1867. okt. 11-én igazgatóvá lett kinevezése abból egyuttal valódi magyarító iskolát teremtett, mely a felsővidéken a magyar nemzeti érzület ápolásának nemcsak hatalmas védőbástyája, de tévékeny misszionáriusa is. Nem ok nélkül mondja Grünwald Béla a «Felvidék»-ben, hogy a besztercebányai gimnázium olyan, mint egy nagy gép, melynek egyik végébe teszik a felsővidéki tőt gyerekeket s melynek másik végéből hazafiias magyarok kerülnek ki. Ez pedig első sorban Klamarik böles, nem erőszakoskodó, a körülményekkel számot vető törekvésének az érdeme, ki, míg a magyar állam tekintélyét mindig a megillető méltóságban tartotta fenn: bölesen körültekintő, meggyőző és tapintatos is tudott lenni. E messzeható törekvése nyert elismerést és méltó kitüntetést, midőn 1870-ben ő felsége, hazafiias érdemeinek jutalmául, a Ferencz-József-rend lovag-keresztjével díszíté fel.

Üdös misszióját, mint tanár és igazgató, 1876-ig vitte, mindig nagyobb és nagyobb mértékben nyerte meg a közönség és tanári testület tiszteletét, szeretetét és ragaszkodását. Csak természetes volt ezek után amaz újabb kitüntetés is, mely 1876. június 30-án érte, midőn a besztercebányai tankerület helyettes főigazgatójává neveztetett ki. Nagyon hiányos volna ez amugy is vázlatos életrajz, ha nem érintenők, hogy a besztercebányai most már erősen virágzásnak indult ipar-, polgári- és felsőbb leányiskolák szintén az ő fáradozatlan szorgalmának köszönök léteket; a besztercebányai, trenszéni és losonczy gimnáziumok kiejtése s a kor színvonalára emelése nemkülönben az ő érdemei.

Szinte elképzelhetetlen, hogy ilyen széleskörű tevékenység közepette miként jutott ideje tanügyi utazásokra Dél-Németországban, Belgiumban, Angol- és Franciaországban (1867), Olaszországban (1875) és Észak-Németországban; miként ért rá annyi tudományos czikk és munka s tankönyv írásra? Mert irt Mochnik után számtalan, algebrát, mértant főgménáziumok és főreáliskolák számára, psychológiát és logikát Lindtner után, tevékeny részt vett, bár erről kevesen tudnak, Loos magyar-német tót szótárának szerkesztésében s legújabbban kiadta bámulatos szorgalommal gyűjtött és szerkesztett «A magyar középiskolák szervezete» című nagy könyvét, mely a középiskolai adminisztrációnak és tanításnak nélkülözhetetlen kódexe.

1883. július havában Budapestre hivatott a minisztériumba, hogy a középiskolai törvény életbeéltetése, az érettségi szabályzatok, az új tankerületek beosztása stb. fontos ügyeiben segítse; legközelebb pedig osztálytanácsossá nevezetve ki, tanügyünk vezetői közt is egyik elsőrendű helyet foglalta el.

(D. I.)

Dr. LUTTER NÁNDOR Nógrádmegye Bér falujában született 1820. évi szeptember 3-án. Atya János, hg. Eszterházyánál erdész, két év mulatán Lökre (Barsmegye) költözött, és fia itt végezte az elemi iskolát. Szülei azonban az iskolánál is jobban nevelőleg hatottak reá; gyöngéden szerető anyja oktató a hitnarr, szigorú atya vezetébe a számtan elemeibe. Léván a hat gimnáziumi osztályt elvégve, tizenhat éves korában a kegyes-tanítórendbe lépett és már mint másod-éves novicius Privigyén tanított az elemi iskolában. Két évig tanárkodott ezután Podolinban, hol egyuttal a német klasszikusokkal is alaposan megismerkedett, de Horációzus ódáit is könyv nélkül tudta. 1840—42-ig hallgatta Vácztót a bölesészetet, szorgalmat megosztva a mathezi, historia, aesthetika és irodalmi tanulmányok között.

Nyitán mint theologiai hallgató a görög klasszikusokkal kötött ismeretséget és a theolo-

gusok körében fennállott «Dugonics-kör»-nek elnöke vala.

1845-ben helyezték át Pestre a harmadik elemi osztály tanítójaként, míg 1847-től Budán működött és b. Eötvös minisztersége idején tanító a mennységtant a szakrendszerrel bíró budai gimnáziumban. A szabadságharcban mint nemzetőri tüzér szolgált hazáját, és midőn a szerencsétlen temesvári csata és a világos katasztrófa után visszatért Budára, az egyházi és polgári hatóság egyaránt felügyelet alá helyezte és a tanítástól eltiltá. E gyászos év végével került Szemcsényi János családjához nevelőnek, hol három évet töltött.

1853-ban gimnáziumi tanárnak nevezék ki Selmeczbányára. Itten német-tőt volt a tanítás nyelve. Az ő törekvéseinek köszönhetően annyit is, hogy a magyar legalább kötelező tárgy lön az intézetben és hogy a magyar ifjak tetszők szerinti nyelven hallgathatták a tárgyakat. 1858-ban a rendfőnök által a kegyesrendiek pesti gimnáziumának igazgatójává bizatott meg és a következő évben a magyar tudományos akadémia levelező tagjává választván, 1861-ben «Mennységtani elvek» című értekezésével foglalta el székét.

Hosszu volna irodalmi műveit egyenként elsorolni. Mert Lutter, mióta a tanári pályára lépett, szüntelen foglalkozott a szakirodalommal, különösen a matematikaival. Elég említeni, hogy az elemi és középiskolákban tanókönyvei mindenütt használatban vannak, közülök csak a főbbeket említjük föl. «A tiszta mennységtan elemei»; «Öt számjegyű szorszámok (logarithmusok) és szög mértani táblák»; «Mennységtan a középtanodák alsóbb — valamint felsőbb osztályai számára»; «Módszertes vezérkönyv a népkisoklommennységtanához»; «A felsőbb mennységtan elemei»; «A természettan alaprajza»; «A magyarországi katolikus gimnáziumok jövendő szervezetei vonatkozó javaslat». — Sok oldalú képzettségéről tanuskodik az «Elméleti és gyakorlati tanmód a francia nyelv megtanulásához» című munkája.

Még 1860/61-ben történt, hogy a helytartótanács felszólítására átvette a budai egyetemi gimnázium igazgatóját, melyet az ő keze virágzóvá tón és melynek fejlődésével további működése szoros kapcsolatban van. Mint az országos közoktatás tanács állandó tagja részt vón a közoktatásunk fejlesztésére vonatkozó munkálatokban; mint a fővárosi közoktatási bizottság tagja élénk részt vevő a fővárosi tanügyének emelésében; mint az országos középiskolai tanáregyesület tiszteletbeli tagja és az orsz. gyorsíró vizsgáló bizottság elnöke a legnagyobb buzgalommal és ügyeserettel tölti be sokoldalú feladatát. Érdemeért az uralkodó kegye a királyi tanácsosi czimmet és jelleggel tüntette ki. S még a volt helytartó tanács idejében (1861) megbizatot a budapesti tankerület vezetésével, helyettes főigazgatói minőségben, mely állását a magyar minisztérium alatt is megtartotta; míg a középiskolai törvény létrejöttével az addig vezetése alatt állott tankerület kétéfélé osztátván, ő a budapest-fővárosi tankerület főigazgatójává nevezetett ki véglegesen.

(Cs. L.)

Dr. SÁY MÓR született Székes-Fehérváron 1830 október 4-én. A gimnáziumot szülőhelyén, a bölesészeti tanfolyamot Pesten és Egerben végezte. Mérnöknek készült és az 1847-ben tervezett buda-székesfehérvári vasutvonallal kitüzésénél mint gyakornok vett részt. A szabadságharc kiütésekor eldobta a czirkalmot és a mérnöki műszereket, beállt honvéd-tüzérnek. A harc végéig Dembinszki hadseregében mint tüzmester szolgált. Ezzel természetesen a mérnöki pályának is vége szakadt. 1849 végén visszatért atyjához, a ki Székes-Fehérvárt gyógyszerész volt, és gyógyszerész lön maga is. Azonban magasabbra tört. 1853—54-ben a bécsi egyetemen tanult és gyógyszerészi oklevelet, 1855-ben pedig a kemiaól tudori diplomát nyert. 1855-től 1858-ig a pesti egyetem vegytani tanszéke mellett mint tanársegéd működött, onnan 1858 október havában a budai főreáliskolához helyettes-tanári minőségben alkalmaztatott, mint-hogy a reáliskolai tanári vizsgálatot még 1857-ben Bécsben letette. 1860-ban rendes tanár lön; 1861-ben a magyar alkotmányos élet ébredtekor sikerült neki több buzgó tanár támogatásával kieszközölni, hogy a német tannyelvű iskolában a magyar nyelv több órát nyerjen, sőt több

tárgy magyarul adassék elő. 1868-ban aligazgatója lett az intézetnek, ő vezeté az intézet szellemi ügyeit, míg az igazgató, dr. Schenzl Guido, hiányos magyar nyelvi ismeretei miatt, főleg az anyagi ügyek kezelését teljesíté.

Rendestanársága idején honositá meg az intézetnél a vegytani gyakorlatokat (1862/3-ban), és azokat 1884-ig maga vezette.

Az irodalom terén már bécsi egyetemi hallgató korában kezdett működni és a bécsi tud. akadémia kiadványaiban jelentek meg különösen ásványvizek vegyelemzésre vonatkozó első dolgozatai, melyeket a kir. magyar természet-tudományi társulat értesítőjében több hasonló dolgozat kövelett. Működésé a magyar tudományos akadémia azzal méltányolta, hogy őt 1869-ben levelező tagjává választá, hol székét 1870-ben «Az állati munka és annak forrása» című művével foglalta el.

«A vegytan alapvonalai» jeles iskolai kézikönyve 1862-ben látott napvilágot, megért négy kiadást és ma is egyik legjobb iskolai könyvnek é nemben. Még 1868-ban lefordította Fresenius ily című művét: «Bevezetés a minősleges vegyelemzésbe» stb., mely «A magyar orvosok könyvtára» IV. kötetét képezi. Pár évvel ezelőtt a természet-tudományi társulat egyik estélyén előadta a «Gyufa történetét», ezen magyar találmányát, s e dolgozata a «Népszerű előadások» V. kötetében jelent meg.

Működésében új korszak állt be 1870-ben; a budai reáliskola végleges igazgatója lett. Tág mező nyílt meg ekkor működése számára. Ugyanez évben élére állott az iparegyesület által fölláditott budai ipariskolának, és kísérleti előadásokat tartott a pesti hadosztályi iskola hadapródjai számára a természettan- és vegytanból. Éz érdemeért 1872-ben a Ferencz-József-rend lovag-keresztjét nyerte. Vezetése alatt, 1870—1875-ig tartattak a főváros jobbparti részében oly jó hírnevet estli előadások.

Tevékenységét egy intézet buzgó vezetése nem bilencesíté le, mint az országos középiskolai tanáregyesület választmányi tagja, második szakosztályának elnöke és segélyügyi bizottságának ellenőre, mint a II. kerületi állami tanítóképző igazgató-tanácsának tagja, — a természet-tudományi társulat, a budapesti honvéd-egylet, a budai dalárda, a budai kör választmányi tagja; mint a középiskolai tanár-vizsgáló bizottság, a felsőbb foku vámhivatali vizsgáló bizottság és a fővárosi közoktatási bizottság tagja — mindenütt buzgó működést fejt ki ez intézmények színvonalának emelésén.

Világlátott, nagy műveltségű férfin; beutazta Ausztriát, Németországot, Belgiumot, Hollandiát, Svájcot, Olaszországot, Franciaországot, Angliát, Skótszágot, Irlandot, Törökországot, Görögországot, pár évvel ezelőtt pedig Egyiptomot, Szíriát és Palesztinát.

Az elmúlt tanévben ulti meg tanári működésének huszonöt éves jubileumát, melyet szakadatlanul a II. kerületi főreáliskolának szentelt. Tanártársai üdvözléséhez tanítványai hálája adta a legszebb hangot, kik mellszobrátkészítették el s állíták föl az intézet dísztermében, melyet a szeretett tanár és igazgató épen elhagyandó vala, akkor nevezetve ki a budapest-vidéki tankerület főigazgatójává, hol az ereje javában levő férfit az eddiginél még nagyobb munkakör s fontosabb hivatás várja.

(Cs. L.)

EGY CSÓK VARÁZSA.

A vén mohos kópadra tiltánk,
Öletetek, csókohtalak,
Szép, nyári, esős és éjszakákon,
A suhogó akác alatt.

Míg vállad égető hovára
Hajtottam izgó homlokom!
A méla hold rezgő sugára
Atszűrődött a lombokon;

Lágyan nyögött az éji szellő;
A szende fényű csillagok
Hullattak a tikkadt virágra
Üdítő édes harmatot.

Mogorva lett a menny azóta,
Zúgó vihar a fuvalem,
Fagy vette meg szegény akáczfát,
S te könnyezel, szép angyalom.

Te sírsz, mert engem nemsokára
Az örök éjszaka befed,
Ne sírj! kinom is ráj névvel!
Édes szőmés ha rám vezet.

Ne sírj, ha megfagy forró szívem,
Hajolj le hozzám esőneden,
Lehelj hűlt ajkaimra csókot,
Elsőt, utolsó, kedvesem!

Szived hosszán a halottak ajkát!
Meglásd: hűlt szíve feldobog,
Csókodra visszatér a lélek,
Egkednek a dermedt tagok.

De jaj! ha csókod föl nem ébreszt:
Sírd fénytelenre szép szemed!
A végítélet harsonója
Se költ életre engemet!

VARSÁNYI GYULA.

MI VITTE A SIRBA?

— Elbeszélés. —

A koporsót feltették a halottas kocsira, aztán megindult a lassu gyászkíséret — a tengerly nép — ki a temető felé.

Ifju volt a kit kikisérték, a ki csak ismerte, ha meg nem is siratta, de sajálta, s elment a temetésére, elkisérté odáig, a honnét még nem jött vissza senki . . .

Az utca egy magas, erkélyes háza emeletéről szép fiatal női fejek, esinos leányarcok hajoltak ki az ablakból. Ők is a halottas metetre vártak.

A hova annyi ember gyűl, az már rendesen érdekes szokott lenni. A kis leánykák meg különösen kíváncsiak.

Aztán meg a temetéseken nemcsak koporsót láthat az ember!

Kamilla volt az a szép szőnfekete hajunó ott az ablakban és a kis barátók a vendégei.

Kamilla, az az ünnepelelt büszke szépség, kinek nemcsak a kishívő, de a messze vidék fiatalai is udvaroltak, hódolatot élte, mint a szépség istennője előtt; a ki meg olyan könnyen, olyan csabosan tudott nevetni, kacagni, oly könnyen tudott a szíveikkel elbánni. Hiszen, ha egyiket összedulta is, ott nyújtotta át a másik az övét, hogy aztán utóbb azzal is úgy bánjék, mint az előbbit.

A haragok tompa zugasába olyan kísértetiesen vegyül bele a nyargaló sebes őszi szél, meg-megtépdeseve alatt az utcasoron a már közeledő fátylak lobogva égő lángjait.

A fiatal leánykák alig győztek megjegyzéseket tenni a menet közt itt-ott felbukkanó ismerősöikre.

Majd a virágokkal behintett egyszerű fakoporsó is oda ért. A kis leányok elhallgattak. A csevegés megakadt.

Hiába! Olyan különös hatással van ez minden emberre . . .

— Kár érte, — szakítá meg egyik a csendet — ilyen fiatalon!

— Szelid, jó fü volt — szólt a másik.

Mert hiszen nagyon jó szívek szokott lenni az ilyen kis leányoknak. Hamar megsiratnak, — csak aztán olyan könnyen ne felejteneenek! . . .

Mindegyiküknek volt szánó szava. Csak Kamilla hallgatott.

Talán maga se gondolta, maga se akarta, de tekintete mereven oda volt szegezve arra az egyszerű fakoporsóra, a lelke meg önfledten is visszaszállt azokra az édes gyermekálmokba, a mikor még a sziv . . .

A fiatal leányok ismét elhallgattak. Csend lett.

Kamilla most vette csak észre, hogy csak egyedül neki nem volt megjegyzése. S talán fel is tűnhetett ez a többi leányoknak!

Sietett is vele helyrehozni a hibát. Oda mosolygott barátái arcába, mintha csak azoknak a bohóságait akarta volna nevetni. Pedig de-hogy is. Mást akart azzal — eltakarni . . .

Neki dobant ugy meg a szíve, nem azoknak, mikor azt a koporsót meglátta, aztán azokra a bolondos gyermekálmokra visszazogdolt!

Gyermekálmom, első szerelem! . . .

A kis leányok tovább csevegtek, beszélgettek.

Kamilla szeme megint csak ott akadt meg azon a koporsón.

Arra a koporsóra aranyos betűkkel egy név volt felírva.

Lelke megint csak visszazállt azokra az órákba, mikor még nem gondolta azt, hogy a ki gazdag, a ki fényben született, annak szegényt szeretni nem szabad!

De az már régen volt, talán nem is igaz a története sem! Az legfőjebb is csak álom lehetett!

Az volt, álom volt!

Egy édes álomra gondolt a szíve, hogy ugy elmerengett.

De mégis! álom lehetett-e ez csak, mikor ugy megdobbant a szíve a gondolataul, azokra az üres beszedü uracsokra, kik mindennap körülzibongják őt.

Nem lehetett álom! Oh, most érzi csak, most tudja csak, mert nem tud ő már igazán szeretni!

Mért, hogy nevetni tudja már csak a szerelemt!

Most érezte csak Kamilla, hogy ő azt az ifjut, ki neki legelső álma volt, egykor mily igazán szerette! Most érezte csak, hogy a szíve nek kétszer nyilni nem lehet! . . .

Az ifju, tanulmányait folytatandó, eltávozott a kis városból. Mikorra visszajött, s eljött újra hozzá is, hogy elmondja, most is mily igazán szereti, a porba hullt előtte, kezeit könyekkel áztatá; de akkor már ő nem ismer meg többé — akkor már elfeledte. A kis ábrándos leánykából nagy lány, ünnepelelt szépség lett, a kinek fényes, előkelő urak udvaroltak.

Szerencse is most, hogy egyik kis csacsogó barátója épen feléje hajol s hozzája szől;

mert még talán tovább is elgondolkozott volna.

— Udvarolt egykor nekem is — ugy-e Kamillám? csacsogta az egyik kis kíváncsi.

Az a büszke szép fő «igen»-t intett, nem szólt többet.

A kis kíváncsi nem kérdezsködött tovább — hiszen Kamilla nem szokott az ilyen bohóságokra nagyon emlékezni.

— Micsoda betegség vitte ily korán a sirba? — kérdi a másik. — A többiek találgatják . . . Egyik ezt, a másik azt mondta.

Kamilla talán meg tudta volna mondani, de megint csak hallgatott.

Az a büszke fő talán szegénynek tartotta volna minden ilyesféle csekély dologgal bibelődni.

A gyászkíséret tovább haladt. A szegény meghalt ifjut már addig le is teheték a hideg földre.

A fiatal leánykák visszavonultak az ablaktól.

Kamilla leült ismét zongorája mellé, s tovább játszott; azt a bus dalt játszotta rajta, a melyik ugy végződik, hogy

«Halmi indott, harmi vágyott, mert igazán szerettél!»

Olyan mélabusban, olyan bánatosan szóltak azok a hangok, mint talán még soha.

Nem bírta tovább, kis ujjai aláestek az elefántcsont-billentyűkről, s a kis dal megszakadt.

Oda szaladt, félve, az ablakhoz, a függönyök mögé, hogy ne lássa senki; firtós szép

fejét kis kezeibe hajította, s keservesen zokogni kezdett.

A fiatal leánykák összecsugtak; megtudták azt, a mit előbb csak találgattak, hogy mi vitte oly korán a sirba azt a szegény ifut?

D—ő.

MOHELI SZIGET KIRALYNŐJE.

A napjainkban oly gyakran emlegetett Madagaszkár sziget tőzsomszédságában, a Mozambik csatorna északi bejáratánál vannak az ind tenger legszebb szigetei, a Komorák. Ezek közt a legkisebbek, de egyszersmind a legkellemesebbek közé tartozik Moheli sziget, melynek királytőjét két udvarhölgyével jelen alkalommal van szerencsénk olvasónknak a mellékelt érdekes rajzban bemutatni.

Jumbe Zuli, az apró kis királyság uralkodónője, választott királynő. Atyja, a tekintélyes Ramanateka halála után a sziget főnökei közakarattal őt kiáltották ki uralkodójoknak s kis-korsága alatt kormánytanácsot rendelték mellé. Jumbe Zuli uralkodása nem csekély esemény hazája történetében. A francia nevelésben részesült s természettől fogva eszes uralkodónő alattvalóinak művelődésére nagy gondot fordít s a francia műveltség uralkodása alatt teljes győkezt vert kis országában. Az átalakulás nem történt azonban erőszakosan s rohamosan, mint Madagaszkárban, hanem teljesen békében s jó példa által. Maga a királyi palota, ha nem állana udvarán három kis ágyu s mintegy 20 fekete katonából álló testőrség, fehér nadrágra, veres mellénybe s magas püspöki süveghez hasonló veres sapkába öltözve, igen kellemes vilánák látszanék. A tengerparton, boldomalon, magas pálmák közt fekszik, néhány terme már izélesen feldiszítve s szőnyegekkel borítva igen kellemes otthont sejtet.

A kis palota környéke is igen kellemes; valódi földi paradicsomnak látszik. A sok kókuszpálma, mely a lakosok fő tápszerét kezezi, trópusi alakot ad a szigetnek, de nincsenek meg a trópusik égalj nagy kellemetlenségei: a rendkívüli forróság s a szunyogok. A végtelen nagy baobab-fák hatalmas törzsei galusként emelkednek ki a házak között, mindenféle kellemes árnyékat kínálgatva. Dombtetőről lenézne szabályos utak s itt-ott aombok között apró vízeséseket s természetes tavakat képező folyók keresztül-kasul hatják a vidéket s a partok közelében kihalt vulkánokat hirdető hegycsúcsok emelkednek.

A legszebb azonban a szigetnek a csend s a patriarkális élet. A gazdag természet élében nem talál otthont a gyűlölség, mindenki megelégedett sorsával, mely őt a tenger közepén e csendes óázisra helyezte.

A szép kis ország felett a francziák ma némi fenhatóságot gyakorolnak, de e hatás inkább csak szemlemi. A kis világnak megvan az a szerencseje, hogy kicsiny; boldogan élhetnek lakói, Mammon szolgái nem értik s ezért nem is zavarják boldogságukat.

FU-CSEU HIDJÁN.

Fu-Cseu, vagyis jobban mondva azenagy város környékén levő erdők bombázatása alkalmából egy újabb részletet mutatunk be olvasóinknak. Fu-Cseu hidján, mely e várost a nagyobbbrészt idegenek által lakott Nantai szigettel köti össze, haladnak át a kínai katonák harcába a francziák ellen. A kép, melyet közlünk, természet után készült a mult hó végén, midőn tudvalevőleg e hatalmas kínai kikötővárosban nagy forróság uralkodott. Ujjab hírek szerint Courbet admirál hadjárata, bár-mily rövid időre terjedt is, igen véres volt. A Min folyón és partján a legesekélyebb számíttással haradjfélezer kínai veszett el s csak megsebesültek száma is igen jelentékeny. Ma már a hadjáratnak más színtere van, de az ellenségkedések fölvszát tartanak. Kantonból, China déli részének fővárosából, hol másfélmillió lakos van s melynek szomszédságában a régi Makao francia telep fekszik, a francia kereskedőket és konzult kiüték. Más helyeken maga a nép támadta meg a francia kereskedőket és misszionáriusokat, sőt sok helyen, hol az egyes európai nemzetek között különbséget nem tesznek, más európaiakat is. Az igazgatóság te-

hát nagy s ha a khinainak hadi képessége is oly nagy lenne, mint gyűlölete, Fu-Cseu kikötőjének ostroma bizonyynyal vérengző harc előjátékának volna vehető.

MOCSÁR A SIVATAGBAN.

Hosszu szünet után, mely alatt kholera, francia-khinaí viszály s a három császár találkozására vették igénybe Európa figyelmét, ismét napirendre kezd kerülni a szudáni hadjárat, mely a múlt évben hónapokot át izgatottságban tartott minden újságolvasót. A Khartumba zárt Gordon pasa, kinek már életben léte is valami csodálatos dolog, elvégre segítséget kap Angliából. Wolsley lord, az ismert hadvezér, utnak indult a Niluson fölfelé.

MOHELI SZIGET KIRÁLYNŐJE UDVARHÖLGYEIVEL.

Nevezetes utazás biz ez, valóságos hadjárat, nem emberek, hanem a természet ellen, de a mely azért esetleg igen véres lehet s több áldozatot követelhet, mint a félvad szudáni lakók tökéletes fegyvereivel szemben vívott csaták. A Nilus, e mesés hírű folyó, a tulajdonképi Egyiptomon túl vízuhatokból áll, melyek a közlekedést csaknem lehetlenné teszik s mellette rettenetes kopár vidék terül el, hol napokon át nem lát az utas egyebet, mint homokot vagy kopár sziklákat, hol nincs fa, fű és forrás s e mellett nagyobb melegség uralkodik, mint az egyenlítő alatt. E kopár vidéken akar átmenni most az angol hadsereg s e természeti akadályokkal akar megküzdeni Wolsley tábornok. Mondják, hogy 1870-ben Kanadában az ugynevezett Red-River-expedíció alkalmával

viszik, hol Angliából egyenesen e célra vitt több száz ügyes munkás ideiglenesen vasutakat épít szállításukra mindaddig, míg a folyó ismét hajózható lesz. A két gőzösen kívül van 400 csónak, 30-32 láb hosszú s még jó ujjabb 400, melyek csak katonákat szállítanak. Ötszáz kanadai hajós és 300 kuru Afrika nyugoti partjáról, kik az ily veszélyes csónakázásban jártasak, fogják a csónakokat vezetni, különösen azokat, melyeken az élelmiszerek is lesznek. Az ily csónakok közül mindegyikben 75 csomag lesz, mintegy 48 mázsa súlyban, elegendő száz napra tizenkét ember számára: tea, cukor, só, huskivonat, szárított növény, rizs, hurka, stb., s e mellett orvosi szerek.

E nehéz utazás különben még aránylag könnyebb része az expedíciónak. Sokkal nehe-

zebb lesz a sok ezer embert, lovat és tevéet a sivatagon átszállítani, hol nincs élelem s hol a vizet is magukkal kell vinni. Julius hó 13-án irta Gordon tábornok, hogy még négy hónapig tarthatja fenn magát s így a felmentő hadseregnek legkésőbb novemberben ott kellene lenni Khartum körül, holott eddigi útját az előkészületek miatt csak jövő hó közepe táján folytathatja komolyan.

Mily nagy nehézségekkel jár egy hadtest szállítása ily sivatagon keresztül, — azt leírni s megmagyarázni alig lehet. A mekkai karavánokban, melyek aránylag sokkal könnyebb utat tesznek meg, százával halnak el a békés zarándokok; itt, hol az élelmi szereken és italokon kívül oly sok hadieszközt is kell szállítani, a nehézségek sokkal fokozottabbak. Már eddig is,

KHINAI KATONÁK FU-CSEU HIDJÁN.

A SZUDÁNI EXPEDÍCIÓ UTJÁBÓL. — MOCSÁR A SIVATAGBAN.

pedig még folyvást a Nilus partján voltak, tömörkedtek szenvedtek a katonák a szomjúság miatt s egy-egy mocsár, melynek bűzhöd, ragályos betegségeket terjesztő vizet Európában az állatok is kerülnek, itt valóságos élvezetet nyújt az eltikkadt harcosoknak. S mily sok baj lesz még az élelem miatt, melyből mindent magukkal kell hordaniok, mert a kopár vidék mit se nyújt.

Wolsley a múlt hó végén indult el Egyiptomba. A sereg egy része, mint említettük is, Wady Halfa körül, a második katarakta előtt várakozik reá, mintegy kétszáz angol mérföldnyire Assuántól s több mint 700 mérföldre Kairótól. A másik rész Kitchener ezredes vezetése alatt Debbek (O-Dongola) körül örködik, hogy az ellenséges arab törzsek esetleges táma-

dásait ellensúlyozza. Wolsley törzskarában ott lesnek Stewart Herbert, Harrison, sir Wilson Károly s Brackenbury ezredesek s ott lesz többek közt a híres afrikai utazó, Stanley is, ki mint hirlaptudósító fog itt szerepelni. Az expedícióra méltán nagy érdeklődéssel tekintenek.

A TERMÉSZET NAGY CSAPÁSAI.

(Vége.)

A tűzhányók azokon a vonalokon támadnak, melyeken a földkéreg gyengébb, nem messze a tengertől, a mely szolgáltatja a gőz előállítására szükséges beszivárgó vizet. A tűzhányók által előidézett tünetekben a vizgőz a lényeges, mondhatni egyetlen tényező. Ha elgondoljuk, minő módon hűlt ki a földgömb, mindjárt átlátjuk a tűzhányók benső összefüggését ezzel. Az eddigelé történt földtani nagy változások úgy jöttek létre, hogy a föld kérge gyorsabban es mélyebben hűlt ki a tenger, mint a szárazföld alatt. Következésképpen a tenger medencéje apránként lejtő süllyed, míg a szárazföldi vidékek inkább emelkedési hajlamot mutatnak. Ennek az alakulásnak aztán az a következménye, hogy azon partok hosszában, melyeknél a fel- és lefelé való mozgás legnagyobb, repedések képződnek.

Bármint legyen is, annyi bizonyos, hogy a tűzhányók pusztításának emberi erő nem bír ellentánni. Legfőképpen a lávafolyamatot lehet árkokkal vagy torlásokkal másféle vezetni. Habár a rövid időn bekövetkező kiterjedt figyelmetlen jeladások előzik is meg, nincs módunk azt megjósolni, hogy mennyi idő múlva lesz a kiterjedés. Ellenben nagyon könnyű fölmerni azokat a vidékeket, a melyek ilyenemű csapások alá vettek. Azok tehát, a kik ily helyekre telepednek, tudva teszik ki magukat néminemű kockázatnak.

A tűzhányók után természetes sorozatban következnek a földrendések, melyek véletlen bekövetkezések s pillanat alatt iszonyu hatásuk által borzasztók. Ischiában a múlt évi július 28-án a rázkódás csak 15 másodpercig tartott, 1797-ben február 4-ikén a gazdag Riobamba városa egy percnél rövidebb idő alatt pusztult el s több mint száz ezer lakosát temette a romok alá. Ezek a katasztrófák némelykor rendkívüli félelmet keltenek. Lissabon lakossága csak nagy erőszakkal tudta lerázni az ott történt híres földrendés félelmét. Miért, miért nem, azt képzelték, hogy ez minden szabadban ismétlődni fog; 1855-ben is tartottak tőle. A földrendéstől még az állatok is kint a disznók és kutyák is kiválólag félnek. Humboldt látta, hogy még az Orinoko krokodiljai is, a melyek pedig rendszerint némák, ordítva futottak ki s menekültek a közel levő erdőbe.

A komolyabb földrendéseket rendszerint kiséri némi földalatti moraj, mely terhes szekerék dörgéséhez vagy távoli mennydörgés robbanásához hasonlít. Némelykor az is megérik, hogy hallják ezeket a csodás hangokat, de legkisebb rázkódást sem éreznek. 1784-ben Quanaxatában (körülbelül kétezzer láb magasan a tenger színe fölött) egy egész hónapig hallották ezeket a földalatti morajokat, döbörgéseket: a lakosság el akart költözni a helységről s otthagyni a még akkor ki nem aknázott gazdag ezüstbányákat. A helyhatóság azonban rendbe hozta a dolgot, a szökevényeket zsanárokra visszatereltette, biztatta, hogy jelenleg nincs veszély, ha jövőben fenyegetni talánál valami, tudatja velők, ezuttal pedig elég lesz néhány vallásos körmenetet rendezni. Mindössze is hát csak egy kis földrendés-ellenes üdv-sereg volt szükséges.

Az ischiai legközelebbi szerencsétlenség óta a lakosságnak nem szabad kőházat építeni, hanem a helytől földszintes fa-félszereket állítottak számukra vaskapcsolókkal és csavarokkal összetekelt deszkákból. Az ekkép elszállásolt lakosságnak kétségkívül nincs mit tartania az esető földrendésektől, de ez csak ideiglenes intézkedés lehet. A fakönyvből épült város biztos lehet a földrendés ellen, de nagyban ki van téve a tűzveszélynek. Aztán le is hangolja a népségetszelvény kedvét az előbbi jóléte vissza-

* Faye, ez értekezés írója, a geológok azon iskolájához tartozik, a mely a föld belsejét megoldott izzó tömegnek hiszi; más filozófia szerint pedig földünk középpontja teljesen szilárd volna; de tudunk ezt a föltételt nem fogadja el.

szerezésére való törekvéstől. A legszegényebb paraszt is többre becsüli kicsiny kőházát a legtágasabb fa-bódénál.

Faye olaszországi körútjában megnézte a Piccola Sentinella szálloda romjait, melyben a hangverseny termének összeomlása annyi áldozatot szedett. E terem mellett az épület szilárdabb részei, a kő építők teljesen ellentálltak a rázkódásoknak. Csak néhány jelentéktelen repedés látszik rajtuk. De a romok megvizsgálása alkalmával nagy megütközéssel látta, minő rossz anyagból voltak építve a lerombolt házak; továbbá az olasz mennyezetek szerkezete merőben hibás, mert a hol a falak szilárdul megálltak, a mennyezet ott is beszakadt s még az alap sem volt jó. A házak nagyobbrészt turfán vagy ennek emállásából képződött agyagból állottak; azok a házak, melyeknek jó alapjuk volt, kiállottak a katasztrófát. Ha ezeket a lerombolt házakat, melyeknek eredeti alakjuk alig vehető ki, összehasonlítjuk azokkal, a melyek Pompeji-ben ellentálltak a 63-iki szörnyű földrendésnek, azt kell hinnünk, hogy az ischiai szerencsétlenség nem történik, ha az építkezést itt is oly szilárd lesz vala, mint ama római városban.

Sziciliában az Etna oldalán levő falvak lakóinak kertjükben van egy deszka-bódéjuk, s a legkisebb földrendésre ide menekülnek. Mikor aztán egy gondolják, hogy a veszély elmúlt, visszaköltöznek a háza. Miért ne lehetne ezt gyakorlatba venni Ischia szigetén is? Annyi bizonyos, hogy előzetes figyelmeztetésben nem volna hiány. Abba azonban jó darab idő bele telik, míg azok az idegen vendégek, a kik üdülés végett szoktak volt e kellemes égalju és gyönyörű kilátásu helyre jöni, elfeledik a katasztrófa rémképeit.

FORSTER DÓRA.

Angol regény.

Írta BESANT WALTER.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Mulatságok s ajándékok.

Igy kezdődött ez az előttem örökre emlékezetes karácsony. De a következő napok is hasonló mulatságokban teltek. Az egész összejövetelre ráfogták, hogy az politikai czélzatu, de ebből egy szó sem volt igaz, az egész idő alatt, tudomra, szó sem volt a politikáról. Ámbár mylord mindenekelőtt megkülönböztette Tamás bátyámat, de vele sem beszélt államügyekről. Nem is volt a világon egymáshoz kevésbé hasonló két ember soha. Egyik finom, világlátott, udvarias, a másik egyszerű, falusias; egyik olvasni szerető könyvetek, zenét, művészetet kedvelő, borivástól s zajos mulatságoktól idegen, a másik egy pint bort a világ minden könyvével többe becsüli. De a barátság, — mondá Hilyard ur, — a férfiak közt épen az ellentétekből táplálkozik s bályám és lord Derwentwater a világon legjobb és legbensőbb barátoknak látszának. — Vallásos dolgokról sem volt soha szó egész együttlétünk alatt, ámbár protestánsok és katolikusok majdnem egyenlő számmal voltak a társaságban. Tamás bátyámat méltatlanul vádolták később, hogy a pápisták titkos barátja. Ő a legjobb s a legszilárdabb protestáns volt, — s arról sem tehetett, hogy törvényes királyi pápista s hogy Northumberlandban és különösen a katolikus lord Derwentwater udvarában jól meg tudott férni az ő-hítűekkel.

Husvét első napján a falusi parasztok kérték ki földesuruk engedélyét, hogy ők és vendégeik előadásokkal mulattathassák. A mitmegnyervén, először is egy általuk betanult szindarabot adtak elő, melynek czime «Nagy Sándor és az egyiptomi király volt», s melyben a makedoni hős (kit a falusi kövcs személyesített) az egyiptomi királyt is, kit egy görbe foltozó varga — s annak a fiát is, kit egy ügyes és csinos parasztleány játszott, leolt. Azután dalokat, többnyire northumberlandi népdalokat, csatadalokat és régi balladákat, többi közt az otterburni harcéről szólót is, énekeltek s ámbár előadásai nagyon emlékeztettek a Zuboly takács- és kompánijására — sok tapost és díszteret s végül gazdag vacsorát is kaptak.

Ezzel felesiklandya levén vágyunk a színi előadások iránt, — a minőt én legalább az előtt még soha sem láttam, — nagy örömmel vettük a hírt, melyet Hilyard ur hozott, a ki — nem tudni honnan, örökké megtudott mindent és nyomára jött mindennek, — hogy a vidéken egy vándor színészársaság tartózkodik, mely, ha ő lordága megengedné, bizonyosan igen szívesen bemutatná művészetét a kastélyban is. A gróf, látván, hogy nekem nagy kedvem telnek a mulatságban, azonnal a színészek után küldött, a kik másnap csakugyan meg is jelentek, s miután az erre mylord által megbízott Hilyard urral — mert Dilstonban is csak ő volt a mulatságok rendezője — konferáltak volna, Congrevenuek, a hímveves költőnek «Gyászos Ará»-ját választották előadásra. A megható és olvasva is érzékeny darab előadásával az egész társaságot elragadták, de legkivált engem, ki igazi színi előadást még soha sem láttam, s a ki alig bírtam könyveimmel és elragadtatással a megható helyeken. Maga lord Derwentwater is, a ki Versaillesben gyakran látta a nagy Corneille és Racine szomorujátékaikat s a Molière vigjátékait jelesebb színészekből, meg volt elégedve az előadással s gazdagon megjutalmazta a vándor művészeket.

Az előadásra a cselédeknek is szabad volt bejönni, s én észrevettem, hogy szobalányom, Jenny, a nagy terem egyik sarkában, székre állva, hogy annál jobban láthasson, nagy figyelemmel nézte az előadást s elragadtatásának és meghatottságának könyveivel, sőt zokogásával minduntalan jeleit adta. Azután nem lehetett többé bírni vele. Én ezt a leányt olvasni is megtanítottam volt (a miért később elég szemrehányást is tettem magamnak, mert örökre kérdés marad, vajjon az ily alantas állasu lényeknek nem okoz-e több kárt, mint hasznót, az a csekély tanulás, a mit megszerezhetnek?) s ő minden szabad idejét arra fordította, hogy a mi könyvet magának megkaparíthatott, azt bujja s félek, hogy Hilyard urtól még verseket, sőt tán szindarabokat is kapott olvasni. Attól fogva aztán nem lehetett vele bírni; a többi cselédekkel mindig olvasmányairól beszélt, szavalt verseket és egész jeleneteket s fejébe vette, hogy belőle művésznőnek kell lenni.

Mikor az előadásnak vége volt, a helyett hogy — mint becsületes leánynak illett volna — lefeküdjék, a színészek közé lopozott, a kik éjfél utánig fen mulattak a kastély egy félreös részében, s mikor lefeküdt is, megálmban is mindig verseiket szavaltta. Másnap pedig, mikor a színészársaság már bucsút venni készült s készleteit csomagolta, a hösnőt — ki azelőtt való este Zarát játszotta, — társai között én is fölkerestem — kíváncsi levén megismerni azt, a ki játékaival engem is egészen megindított, — Jenny is velem jött, s hátszán mögött állva, összefogott kezekkel, mohó áhítattal nyelte a művésznő minden szavát, a ki kérdésközéimre öszintén elbeszélte vándor életük czifra nyomoruságát, gyakori éhezéseiket s rongyoskodásukat (az aranypapírból készült királyi koronák és paszomántok alatt), de lelkesedéssel vallotta be, hogy e nyomort, mely legalább szabad, még sem cserélné föl semmivel. Mert mivel is cserélhetné? Ha színésznő nem lett volna, — mondá, — bizonyosan szobalány vagy szakácsné, vagy valami falusi szabó feleség lennék; s mi hasznom volna abban? Így pedig megvan az előadás örökös izgalma, a képződés általi fölmagasztaltság — s az a remény, mely mindnyájunkat éltet, ámbár csak az ezerediknek való: hogy végre a Drurylane-be juttunk, London első színházába s ott királyok és lordok s ladyk előtt játszhatjuk a hozzájuk hasonlókat!

A «Gyászos Ará»-ban Osmyn szerepét, a lord és Tamás bátyám engedelmével, Hilyard ur játszotta, a ki igen nagyra is volt a magaművészetével és egy darabig mindig oly komoly, fontoskodó képpel járt fel s alá, mintha még most is Osmyn volna. Mylord nem tehetette, hogy némi gúnyos megjegyzést ne tegyen rá. Az ilyen tanult és iskolázott emberből, — mondá, — Franciaországban abból lesz s csinos jövedelmét huz, melyből gondatlanul élhet, irhat verseket, a mennyit tetszik, szépeleghet az udvarhölgyeknek — de szinpadra lépnie: az már nincs megengedve. Egyébírát, a bájos Dóra megengedi neki s rossz néven nem veszi tőle, vagy épen örömet találja benne: semmi szavam! Bánom én én, akáráki játszik a darabban, csak

JENNY ÖSSZEFOGOTT KEZEKKEL, MOHÓ ÁHÍTATTAL NYELTE A MŰVÉSZNŐ SZAVÁT.

istenti Dáfnémnak tessék! No ne piruljon, bájos szépem! A kegyed tetszése, a kegyed mulatsága s öröme nekem mindennél előbbre való!

Rendesen így végzett minden dolgot. Ha sétáról volt szó, tőlem kérdezte: merre akarom, hogyan menjünk; ha vadászatról vagy lovaglászról, hasonlóképp; ha ebédről: tőlem kérdezte, mi ételeket szeretek; s Dilstonban ez alatt a boldog két hét alatt senki sem parancsolt oly feltétlenül, mint a boldog Dafné, a ki pirulva teljesítette a ház urának parancsát, a ki viszont mindenben az ő parancsaitól függött!

Kevéssel az után újév napja következett — s e napon régi szokás, hogy az ismerősök ajándékokat adnak egymásnak, ha más nem, valami apróságot, emléket, saját kezimunkát s több eifélet. Dilstonban is nagyban jártak az ajándékok e napon. Lord Derwentwater egy drága vadászebret adott bátyámnak s ez viszont egy madarász-puskát neki, mely Fernandez bátyjává volt gyakor. Oly nagy volt az öröm a főrangú pártvevő visszatérten, hogy őt mindenfelől elhalmozták ajándékokkal, mégis, azt hiszem, ő maga sokkal többet adott mint kapott; mindenben az volt a szokása, mint nemes sziveké, a kik soha sem maradnak adósok senkinek — sem barátságban, sem segélyben, sem szolgálásban, sem szerelemben, hanem mindenből többet adnak, mint kapnak.

Én is sok ajándékot kaptam. Tamás bátyám egy pár új keztyűt adott; lady Mary egy darab igen drága valenciennes-i csipkét, lady Katherine egy félveg nehéz selyem habos ruhakelmét (a melyből később a legszebb ruhám készült, a mi csak valaha volt), főtisztelendő Howard ur a Kempis Tamás «Krisztus követésenek» egy példányát, melyet akkoriban nem tudtam még becsé szerint méltányolni, de később oh mennyi vigaszt merítettem belőle! A jó öreg Errington ur egy szép smaragd-gyűrűvel ajándékozott meg, a melyet — mint mondá — ez előtt húsz évvel készítettett volt a szép Forster Dóra számára, a ki azt nem akarta tőle elfogadni, mivel a smaragd viszonzott szerelmet jelképez, de remélte — mivel most minden ilyen igyány már elmúlt tőle — hogy a második Forster Dóra elfogadja e csekély emléket egy öreg tisztelőjétől!

Egyedül lord Derwentwater nem adott nekem semmit, a mit nagyon különösnek is találtam. De mikor a kölcsönös ajándékok s meglepetések által okozott első izgatottság lecsillapodott, mylord felszólított, hogy menjek vele s tekintsem meg családjá némely drágaságait és ritkaságait.

Először egy nagy terembe vezetett, melybe a Radelyffek nemzedékeken át hordották össze kincsüket a világ minden részéből: Francia- és Olaszországból, Egyiptomból s a szent föld-

ról (a hol egyik őse a keresztes háborúkban kitüntette volt magát), sőt a két Indiából s a két Amerikából is. A falakon régi fegyverzetek, vas- és sodrony-páncélok, aranyozott taraju sisakok, hatalmas paizsok, kardok, lánacsák és buzogányok függöttek, minőkét egy erősebb nemzedék egész csatanapokon elviselt, míg a maiak már egy óra hosszáig sem bírják el. (Ámbár mylord, kértemre, magára vett egy sodrony-páncélt s fűrtös parókájára egy sulyos sisakot is feltett, s oh mily dalia és marcona alak volt e csodáltság fegyverzetben!) A fegyverek mellett pedig régi és igen becses festmények díszítették a falakat, részint a Radelyffek őseinek, férfi- és nő-ágon, családi képei (a kik közt, nő-ágon, nem egy Forster-leány is volt), részint szent képek, a többi közt egy át meg átlövöldözött szent Sebestyén, a nyilakkal testében, s egy rostélyon megcsútt szent Lőrinc, valamely híres olasz mestertől, a mi igazán borzalmas volt, mert oly éléthű, hogy szinte borsódzni s pörkölődni éreztem a hátamat a mint rá néztem. A terem pedig tele volt nagy szekrényekkel s óriási vasas ládákkal, melyekben a Radelyffek gazdag díszruhák, mint családi ereklyék és kincsekét őrizték. Mivel lady Mary is velünk volt ez érdekes szemlélén (mert lady Katherine azalatt a kápolnában ajátoskodott) — és mrs. Busby, a házfelügyelőné kísért, lady Mary parancsolta ennek, hogy szedje ki a régi drága ruhákat s mindenikről meg tudja mondani az ősanják melyike viselte egykor s hagyta utódaira, a kik aztán kegyelettel őrizték s tartogatták. Voltak ott régi selyem- és bársony- ruhák, arany-csipkékkel és gyöngy- hímzésekkel; gyöngyök kivarrt keztyűk; gyémánt-csatos selyem-czipők, bubos, csipkés, és aranyos fejkötők s mindenféle divat szerinti díszruhák, a VI. Henrik korától, vagy még regebből kezdve, egész a most elmúlt század végeig.

Ez a lady Radelyffé, lordságod nagyanyjává volt, a ki sir William Fenwicknek volt a leánya, — magyarázta büszke kedveléssel mrs. Busby, mert a gazdasszonyok (mint Hilyard ur mondá) a főri családoknak nem csak házórzői, hanem historikusai is, — ez pedig a lady Anna Radelyff menyasszonyi díszéhez tartozott, a kisir Philipp-hez, a Connettable-hez ment nőül; ezek pedig a néhai lady Swinburn keztyűi . . .

— Ez, — mondá mylord egy darab idő múlva, — a hölgyek gyűjteménye. De most menjünk át az igazi kincstárba.

S ezzel egybenyitól kisebb szobába vezetett át, mely vasajtóval volt elzárva, a hol mind erős zár alatt őrizték a drága családi ékszereket, kösöntyüket, diadémokat, arany-függöket, drá-

gaköves gyűrűket. Volt itt mindenféle: ósrégi s egyszerű művi, de sulyos arany- és csiszolatlan nagy kőekkel ellátott drágaságoktól a legfinomabb filigrán olasz és bizanci művi ékszerekig, török, szaracén, indus, velencei, német, magyar ótvösség remekművei. Ropant nagy gyűjtemény volt burnót-szelencékéből, többnyire arany, drágakövekkel kirakva, vagy tűzben égetett email- és hajszál-véséssel czizelirozott remekek, soknak a fedélén gyönyörű parányfestvények voltak láthatók, de fiatal leány nem mindeniket nézhette meg, mert többnyire mythologiai alakok, Vénusok és nimfák voltak rajtuk ábrázolva, félig vagy egészen is ruhátlanul, a mikben az urak, még az örege is, burnótzás közben, gyönyörködni szeretnek.

Egy nagy szekrény egészen legyezőkkel volt tele. De milyen legyezők! Soha sem képzelttem, hogy annyi legyező legyen a világon, hát még egy rakáson! A legtöbb, elefántesont-, vagy illatos drága fa-nyéllal, nehéz selyemből készült s majd mindeniken szebbnél szebb festvények voltak. Némelyiken virágok, oly természetesek, hogy az ember önkéntelenül is az orrához vitte, hogy a róza illatát élvezze, vagy a székfü balsamát lehelje magába. Másokon jelenetek voltak ábrázolva, eszményi képek s alakok, pásztorok s pásztornők bájos csoportozatai. Egyiken nimfákkal tánczó faunok, a másikon a Páris választása, a harmadikon Ulysszes, a mint árcsodához köve hallgatja a szírnek csábdalát . . . s száz más, a mit nem győznék mind elősorolni. De mindannyi között legjobban megnyerte tetszésemet egy bájos csoportozat, melyen Pierrotto, Harlequin és Colombina játszottak s nevetkérezték, a gondoltan vidámság oly elragadó bájjával, hogy önkénytelenül is nevetni kezdtem, a mint őket oly boldogan mosolyogni láttam. Ez a legyező ugy lekötötte figyelmemet, hogy utána semmit nem tudtam megnézni, bármily megható volt is egy másikon az Achilles bucsuja Brizeisztől, vagy a Kleopatra tragikus halála.

— S most, miután mindent végignéztet, bájos hölgy, — mondá lord Derwentwater udvariasan, — válaszszon belőlök magának, mert ne feleddje, hogy tőlem még nem kapta meg az újévi ajándékot.

— Oh mylord, — mondám mélyen elpirulva, — ezek a drága dolgok a nagyságod család érkeilyé s nem szabad magát egy darabtól is megfosztania.

— Hát vegye el mind! — szölt halkán (s csak most vettem észre, hogy lady Mary s mrs. Busby a nagyteremben maradtak, még mindig a ruhák vissza- és rendberakásával foglalkozva), — vegye el mind, s hogy engem se fosszon meg tőlök, vegyen engemet is velők!

Ah, mit felelhetne ilyen szóra egy szegény leány! Én nem tudtam mit felém tüláradó örömben — mert e perczen elfeledtem: mi állott kettőnk között.

De lady Mary tán mégis meghallotta a halkán, de szenvedélyesen ejtett szót s a következő perczen már köztünk állott, szeliden mosolyogva s megfogta és melegen szoritotta meg kezemet. Aztán ő is erőltetett, hogy fogadjak el valami ajándékot — s a lord azt a legyezőt, mely nekem annyira megtetszett, lady Mary pedig egy gyönyörű gyémántos gyűrűt s egy pár hozzá való függőt erőltetett rám. Nem állhattam ellent — s az a legyező, a Pierrott, Harlequin és Colombina bájos alakjaival, mely itt fekszik előttem, a mint irok, aztalomon. Ők is megvénültek, megfakultak, arczuk megrán-czosodott s nem mosolyognak többé . . . De az az idő most is visszamosolyog rám, s azt akarom, hogy ezt a legyezőt mellém tegyék a koporsómba . . .

Mikor aztán mylord engem szobámba kísért s a legyezőt átadta nekem és én azt kinyitottam — egy finomul beirt lap esett ki belőle, melyen ugyanazal az elváltoztatott kézírással, mely egykor Dafné megénekelte, a következő csinos kis vers állott (a lap elárgult, de az irás még most is olvasható rajta):

Nimfák, tanuljatok Dafnédtól!
Hogy bántó ő a legyezővel!
Ha nyíllal ajáz szép szemét föl,
Áldoztat hogy ejti ő el!

Mint balga pisztráng, ha meglátja
A horogot — s rajta a csálékot —
Utána kovács hitátja —
Már fogva van, szegény hal, vége!

A férfi szintagy megalajva:
 Hogy ni a Dafné legyezője,
 Kitárva majd, majd őszehajtvá,
 Majd arczát elakarva tőle —

Ugy esik martalékul épen;
 De boldogabb mint a szegény hal:
 Csókolja a nyilt, nyilt sebében,
 S imádja azt, ki áltál meghall!
 (Folyt. köv.)

AZ IGUANODON.

Özönvíz előtti, teljesen kihalt állat csontvázát mutatjuk be olvasóinknak. Ez állat az iguanodon, egyike a legnagyobb hullóknak, melyek a geologiai korból ismeretesek. Képünk a brüsszeli természettudományi múzeumban föllállított példányt ábrázolja, mely, mint a mellé levő alakok is mutatják, igen jelentékeny felülmúlja az emberek nagyságát. Hossza száztól farka végéig 9/10 méter s magassága 436 centiméter.

Az óriási állat nem tartozik a ritkaságok közé. Több helyen találtak, bár legtöbbnyire egyes darabokban, ily csontvázakat. Az első 1832-ben sir Mantell Gideon találta Sussex grófságban, Tilgate Forest mellett egy kőbányában s a csekély darabokból, különösen a fogak alakjából, már ekkor képes volt a híres francia természettudós, Cuvier megállapítani, hogy az óriási állat növényevő volt. Később, midőn különösen a belgumi bernissarti kőszénbányában nagyobb számmal találtak csontokat, azt is teljesen biztosan megállapíthaták, hogy a hullók közé tartozik és pedig a gyíkoknak ama csoportjába, mely Dinosaurosoknak nevezetik.

Mily feltűnő különbség van a napsütötte domboldalokon és bokrok között függő szalagdíó kis gyík között, melynek élénk mozdulataitól és okos szeméitől már csak a városi nő fél, míg a falusi gyermekek örömmel keresik fel s e csontváz között, mely, ha megelevenülne hatalmas testével mozogni kezdene közöttünk, bizony mindenkit rémület foghatna el. Így felállítva (s pedig a felállítás az állat valószínű életmódjászereit történt) inkább valami óriási kenguruhoz lehet hasonlítani s még ekkor is fölemelt kezekhez hasonló első lábai valami borzalmas saját-szerűséget adnak neki.

Pedig a csontváz kétségkívül gyík volt egykor s még ma is élnek rokonai — Dél-Amerikában s e rokonoktól kapták az állat nevet is. E rokon legutóbb, latinul iguanának nevezik. Több fajta van, melyek a délamerikai folyók partján levő erdőkben lakoznak s néhány embernagyságot érnek el. Az állatok teste szép, fényes zöld pikkelyekkel van telve, úgy hogy a lombok között ülve teljesen észrevehetetlen (a legutóbb rajzát is közöltük a „V. U.” 1881. évi 30. számában); e mellett, mint achamaeleon, színté képes változtatni. A braziliaiak a gyík gyöngye, kocsonyához hasonló húsát nagyon szeretik enni. A mi csontvázban bemutatott állatunk hasonlatosság a gyíkok főképp a fogszerkezetben van, mely kettős élű s az alkáposcsal szorosán összenőtt, a mi csak az iguanánál található az összes jelenleg élő állatok közt. Az iguanodon, midőn még élt, sajátos állat volt. Feje aránylag kicsiny és oldalt kissé összenyomott. A szemüreg közepes nagyságúak és vízszintes irányban kissé hosszukások. A nyak nem szerfeltől hosszú, 10 csigolyából, melyek mindegyikén, az első kivéve, borda-alaku nyulvány van, úgy hogy nem lehetetlen, hogy az állatnak nagy tokája volt. A háterincz 24 csigolyából áll, az első 17-en van borda, melyek a mellét takarták, azután jó a huszrész. A fark valamivel hosszabb, mint a test többi része, körülbelül 5 méter és 51 csigolyából áll; oldala, mint a krokodiloknál (melyek szintén a gyíkok

családjához tartoznak), kissé összenyomott. A hátsó lábpár, mint első tekintetre feltűnik, sokkal nagyobb, mint az első, de ezek viszont rendkívül erősek s a hüvelykujj nagy, karomszerű sarkantyúvá alakult át, úgy hogy nagyon valószínűleg ez volt az állat egyik fő védőfegyvere. Feltűnő, hogy az állat hasrésze s a hátsó tagok mennyire hasonlítanak a madarakéhoz. Átalában jellemző sajátosága ez a dinosaurosok nevére ismert ósregi állatsaládának.

A bernissarti kőszénbánya, Tournai közelében, hol az óriási állat egyes darabjait találták, régi csontvázakban rendkívül gazdag s a brüsszeli múzeumoknak főforrása. Eddig mintegy 320,000 kilogramm követletet találtak e bányákban. Kezdetben kevés gondot fordítottak rájuk, de utjában a brüsszeli múzeum hivatalnokai folytonosan örködnek a leletekre, minden egyes csontot megszámitanak s feljegyznek. A bánya 320—340 méterre terjedő mélyből, az ugynevezett Wealden-rétben eddig már 23 iguanodont ástak ki s ezek nagyobb részét csaknem teljesen össze tudták állítani. Depauw múzeumi ór 15-öt közülök felállított s ezek között a legnagyobb az, mely képünkön látható. Ugyane szorgalmas tudós 1878 óta négy ósvilági krokodil, négy tekenősbéka s mintegy kétezer hal csontvázat szedte össze a bányából. Mikor élhetett ez óriási gyík? az geologiai

zata; néhány másodperc múltán mély álomba merült. Mivel az utca meglehetősen szűk s alig volt benne léghuzam, csakhamar meglett az egész utca azzal a kábító párával. A járókelőket álmosság fogta el s negyedóra múlva olyan volt a St.-James-utca, mint a „Belle au Bois dormant” tündérkastély. Rendkívül fantasztikus látványt mutatott ez az utca pompásan kivilágított boltívaival; mintha valami titkos hatalom altatta volna el egyszerre az embereket. Nemsokára észrevették a bajt és segítséget vittek a boldogtalanknak, kiknek hosszú pihe-nésre lesz szükségük, hogy elbágyadt erejüket összeszedjék. Komolyabb veszedelem senkit sem fenyeget közlök. Csak egy husz éves szép leányt nem tudták felköltetni még másnap sem, a mikor a St.-James-utczán mind be voltak zárva a boltok.

* **Suszer, mint györszóró.** A „Leipziger Tagblatt” hírlétesei között egy suszer gyorsimatlág hívta fel a közönséget, hogy nála vásárolják czipőiket, mint tudós embertől.

* **Víz léghajónak** nevezi Dickie angol az általa feltalált szállító eszközt, melynek segítségével Londonból állítólág hat nap alatt New-Yorkba s vissza lehet menni. Az új hajó hátsó része lapos s kissé le-hajló, úgy hogy gyors menetnél mindinkább kiemelkedik a vízből s a dörzsölés csekélyebb lesz. Ezenkívül a hajó alja s a víz közé légréteget tesznek négy különös szerkezetű szellakos segélyvel, mely a fedélzetről a hajó alá nyúl, hol ismét három hajógerincez van, mely a lég kitolását oldalt megakadályozza. A hajó ily módon a vizet alig érinti s mint egy légpárnán nyugszik.

* **Csecsemők számára** külön vasuti kocsikat szervezett Párisban (gy jótékony egyesület, melyek egy vannak felszerelve, hogy a csecsemőket utközben teljesen ápolni s tisztázni lehet s e mellett a léghuzamtól is mentesek. Egyszerre a kocsik az esti vonatokhoz csatoltatnak, midőn paraszasszonyok tömegesen viszik haza Párisból az ápolás végett reájok bizott kisdedekeket.

* **Papir-hajón** ezer mérföld utat tett meg egy francia a lyoni öbölből a Rhone-on, csatornán és a Szajnánt át Párisba. A „Qui vive” nevű hajó egészen papírból van s gazdája éppen ez utazás által akarta annak életrealóságát bebizonyítani.

* **A babonás Páris.** Francis-que Sarcey egy gnyulódó és szellemes czikket írt a párisiak babonáskodásáról. Főlemli ebben, hogy nemesak a vasutak, de még a társaskocsik is sokkal kevesebb közlekedést tudnak fölmutatni pénteknapokon mint mások. Másrészt a 13-as számtól annyira félnek, hogy a Friedland-avenuen 13-as számu ház, hanem „11 bis,” s nemrég egy írók és művészekből álló vidék társaság, mikor észrevette a jelenlevők megdöbbenő 13 számát, nem tudott addig hozzáfogni a lakomához, a míg az utczáról föl nem fogadott egy tisztességes külsejű kocsiat, a ki aztán óránkénti díjért, mint tízennyedik, megnyugtatta a társaságot.

* **Különös kérdés** vetett fel nemrég egy londoni lap, és most a német sajtóban is élénken vitatják. A nagy kérdés pedig az, mi az oka, hogy a férfiak és nők a ruha bogombolásánál különbözőképp járnak el, mert a férfiak a kabát balfelét gombolják a jobbfele, míg a nők megfordítva teszik. A kérdés fölött élénk eszmecsere indult meg, de nem vezetett eredményre. Kevesen látták ebben a véletlen játékát, mert a törököknél és hinduknál hasonló eltérésre bukkannak. Hogy a divatnak mennyi része van ebben, nehéz meghatározni, mert a divatörvényszék is a régi szokásnak hódolnak. Némelyek a férfiak felsőbbbőségének bizonyítékát látták benne. A kérdéssel foglalkozó lapok számtalan levelet kapnak ez ügyben s egy levelíró figyelmeztetett arra, hogy Göthének frankfurti szobrán a kabát, női szokás szerint, jobbról balra van gombolva, bizonyosan mert a szobrász nem kért tanácsot a szabótól. De erre most azt az újabb kérdést vetették fel, vajjon Göthének szokása volt-e a nőies gombolkozás és más képein találni-e erre utba-igazítást.

* **Szobor a dohány fölaltalójának.** Egy chicagói polgár, Louis Jackson, Sir Walter Raleighnak, ki Roanske észak-karolinai szigetről 1585-ben először vitte a dohányt a civilizált világba, szobrot akar emelni Roanoke szigeten. E czélból bizottságot alakított, mely a szoborra gyűjteni fog a világ összes dohányzó között. Raleighkülönbön csak az angolok és amerikaiak előtt a dohány földéje; az európai kontinens tudvalegőleg Jean Nicot francia tartja a világ legnépszerűbb plántája meghonosítottjának.

SZTUPA GYÖRGY.

1812—1884.

A híven teljesített polgári kötelesség, a közügyek hí és buzgó szolgálatának szentelt munkás élet egy tipikus alakja hunyt el Budapesten e hó 9-ikén. Kevés ember volt a fővárosban, a ki Sztupa Györgyöt nem csupán névről, de személyesen is ne ismerte volna, a ki közel négy évtized óta mindenütt ott volt található, a hol a közérdek javára szólni, igaztni, tenni kellett, úgy hogy elvensége, a közéleti mozgalmak legkülönbözőbb ágaiban tanusított buzgóssága közmondásos vala. Bármilyen szerepet elvállalt, a hol használnia lehetett s elvállalt tisztelt, még a legszerényebbet is, lelkiismeretes pontossággal, sőt mondhatni odaadással visel, mely már a lelkesedéssel volt határosnak mondható. Nem csoda, ha elvesztett sokan fájjalják s az utána maradt hézagot abban a körben, a melyet betöltött, nehezen pótolhatónak tekintik.

Sztupa György 1812-ben Nagy-Váradon — s nem, mint a lapok írták, Fejértplomban, — hazafiás román szülöktől született s ott is végezte a gimnáziumot. Gyógyyszerészeti pályára szánván magát, Pestre jött, hol az erzsébetteri gyógytárban végézte tanulói éveit, majd Pozsonyba, aztán Bécsbe ment, mint segéd s Aradon települt meg, mint önálló gyógyszerész.

1848-ban jött Pestre, a mikor is megvette a szénatéri patikát, azt, a melyet élete végeig, az utolsó években vejjével, Krieger Györggyel társaságban birt. Az akkori mozgalmak idejében nemzetörkapitány volt s a szabadságharc után az egyik találkozó helye a siralmas idők fölött gyászoló hazafiaknak, kik itt beszéltek meg, a mi keveset ama nehéz körülmények között a nemzeti ügy érdekében, legalább társadalmi téren tenni lehetett.

A lelkes, buzgó, minden jóért és nemesért tenni és áldozni kész férfiú már ez időben is oly munkásságot kezdett kifejteni, mely mindinkább összeforrasztá életét a főváros és száműzöttség ügyeivel. A polgárság üdvös mozgalmak nemelyikének ő volt kezdője, éltető lelke. De tevékenységének igazi korszaka az alkotmányos élet visszaállításának előkészítése idején kezdődött, a mikor is a nyilvános élet minden ágazatában élénkebb lüktetés keletkezett. Ama jó hangulat előkészítésében, melyvel a fővárosi polgárság a királyt fogadta, a minek akkor komoly politikai jelentősége volt, jelentékeny rész Sztupa ernyedetlen izgatásából eredt.

Közéleti működésének legnagyobb része a jótékonyági intézetek szolgálatára esik. A gazdaszasszonyok országos egyesülete és árva-háza nagy részben neki köszönheti létezését s mai szép virágzását, mert Sztupa kezdettől egész haláláig oly buzgó jegyzője volt, hogy elnevezették a „nemzet gazdaszasszonyának”. A fővárosi bizottságnak is egyik legregibb tagja volt, ki e tisztet is úgy visel, hogy alig mulasztott el egyetlen gyűlést is nagy ok nélkül s szorgalmával és munkásságával sok helyütt tette nélkülözhetetlenné magát.

Ma, mikor a legtöbb ember huzódozik az anyagi juttalmat nem hozó s gyakran mégis terhes és felelősséggel járó u. n. nobile officiumok elvállalásától: Sztupa egész czimzorosozatot irhatott volna belőlök a maga neve után. Tagja volt a főváros közigazgatási, pénzügyi, középítészeti bizottságainak és központi választmányának, tagja ama központi bizottságnak, mely a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseit rendezé, tagja a népszínházi bizottságnak, a Batthyány-mauzóleumot építető bizottságnak, stb. Árvezek, inség, szerencsétlenségek alkalmából a jótékony adakozásokat leginkább ő rendezé, s hogy csak egyet említsünk, a török sebesültek javára nála begyűlt összegek fejében mintegy százezer forintot szolgáltatott át a fő-

rök konzulátusnak. Pénztárnoka volt a magyar orvosok és természetvizsgálók egyesületének, a fővárosi egyeletnek, a csángó bizottságnak s kezelője a másfél millióra menő Gozsdu-alapítványnak, mely hazafiás érzelmű román egyetemi hallgatók segélyezésére szolgál.

A budapesti görög-román hitközség elnökévé választotta. E tisztét is hazafiás szellemben érvényesítette s ennek egy szép példáját is emlegetik abból az időből, mikor a hitközség egyszer rendkívüli fényvel szándékozott megünnepelni templomában a görög király nevenapját, de Sztupa érvélesére, hogy fejedelmi fény magyarországi templomban csak egy fejedelmet, a magyar királyt illeti meg, szándékától elállott.

1875-től 1878-ig a fejrtemplomi kerület képviselőjének választotta s ő mint ilyen a mérsékelt ellenzékhez csatlakozott. Többször nem lépett föl mint képviselő, de fontartá az összehívottást ama politikai barátjaival, a kik a képviselőháznak tagjai voltak s kik iránta való bizalmuknak annak aztal kifejezést, hogy őt azután is a mérsékelt ellenzék kör gazdájának választották.

Sokoldalú közhasznu működéséért királyi elismerést is nyert, ő felsége a harmadosztályú vaskorona-rendet adván neki.

Az utóbbi időben a Svábhegy szépitésére

mellyel előkészíté magát, hogy a létért való nagy küzelemben meg bírja találni a módot még egy pár évtizedig tengetni a sok veszedelem közt még el nem pusztult életét.

De végre az ember is csak gép; minek is lehetne nevezni e mai lelketlen, minden költőiséget levetkezett materialisztikus világban? Hanem meg kell vallani, hogy nagyszerű, hallatlan tökélyű egy gép, hisz egymaga töredékeny szerkezetével többféle munkát végez, mint a világ eddig feltalált összes gépei együttesen: azok erős aczel-tagjaik, nagy fejtöréssel kieszelt fufangos szerkezetük mellett annyit tudnak, hogy egy vasrudat kitolnak, berántanak; ez csak anyyi, mint a szivnek lüktetése s ez által a vének előbb-előbb tolása. Mig aztán a gép sok cifra apparátussal az egyszerű egyenletes mozgást csupán egy kitűzött czélra bírja átváltoztatni, addig az ember ezer meg ezerféle mozgást képes általa végezni, még gondolkozni is, sőt, a miben főleg felette áll a sok vaszerkezetnek, képes elkopott részeit is helyreépíteni.

Mikor aztán a visszajártás akadozni kezd, akkor lakatos, gépész, akarom mondani, orvos kell. Hajdan a test nem is jött számításba, a lélek üdvéért máglyán égettek el; akkor minden háznak megvolt a maga léleke, a pap. Ma már szellem nincs, csak anyag, csak test, tehát a pap helyét az orvos váltotta föl. És még a modor sem igen változott. Hajdan a pap rendelt rád egy csomó imádkozást, böjtöt, hogy a rossz szellemet kiűz-e belőled; most az orvos törölgeti meg pápaszemét, fontos képpel végigkopogtat, gyóntat, és rendel szintén böjtöt, chinint, rhabarbarát, mit — és ha nem is használ, hát amikézt hajdan elküldött a pap bucsujárni, zarándokolni szentföldre, Rómába: úgy most az orvos küld hideg, meleg fürdőre! Az emberiség egyforma volt s egyforma lesz mindig. Ment hajdan is, megy ma is, a mint vezetik.

En se vagyok jobb a deakné vásznánál, tehát orvosi parancsokra mentem én is, zsebembe nyomtam Bukarestben vagy 800 frtot, vettem román pénzen uti jegyet Vercserovág s indultam Karlsbadnak.

Némi aggodalommal nemzem, hogy az indóház nagy váróterme nagyon is meglik. Épen következtek az ó-hítú karácsonyi és ujveji iskolai és törvénytörök szünetek. Nem idegenkedem ugyan az emberi társaságtól s unalmasnak találtam mindig, ha magam maradtam egy coupéban; hanem hát van ennél valami még unalmasabb is, és ez állandó állapot a román vasutakon. De mindenképp elött ismernünk kell, minők ott a vaggonok, — értem a másod-osztályuakat, mert az első kassz nagyon is drágák. A kocsik két végén van a nyílt feljáró. Innen egy kifelé nyíló ajtó sarkig nyitva belépünk; a vaggon közepén végigfut egy 60 centiméter széles u acska, ettől jobbra egy ülés, balra kettő. Van pedig a vaggon közepén két pár ilyen ülőhely-rendszer, ez egy-egy a két végső falnál, következőleg egy osztalékban 18 ülőhely, a mely szürke katonaköpenynek való durva posztóval van bevonva.

Jelzik, hogy be lehet ülni. Nosza lesz sürgös-forgás, hallatlan lökdösés, tolakodás, mindenki első akar benn lenni, hogy valami sarokülést kaphasson, és 3—4 darab büröndjét, csomagját, csirkés és boros uti kaszkáját elhelyezhesse. De hát elvégre is, a hol 18 hely van, oda nem ülhet le harmincz ember! Konduktor, konduktor, helyet! Jön aztán a konduktor, leültet 18 utast; a többit viszi magával. Ha sokan vannak, hátul még oda csatolnak 1—2 kocsit; ha csak 5—6 a felesleg, azokat eltkomálja, kit első helyre, kit a hivalkok kocsijába. Végre egy jó félórát vesződség után megszólal a harmadik esengettyű, egy-két csemegevásárló asszonytán le is marad, hanem fütty! indul a gőzös.

Most első dolga mindenkinek dohányt ki-venni, egy szivarkát göngyöltetni, rágyújtani; két perc alatt 18 szivarka füstje teszi a már is füllött levegőt kiállhatatlanná. Ez elől nincs menekvés, mivel még az asszonyok is szivarkának mind.

SZTUPA GYÖRGY.

kiküldött fővárosi bizottságnak volt elnöke, mely minőségében sokat tett a gyönyörű nyaralóhely emelésére. A halál is itt érte utól, kedvence virágai ápolgatása közben. Szélhűdés érte, mely életének rövid szenvedés után véget vetett.

A főváros s a jótékony egyletek, melyek érdekében annyit fáradozott, soká fogják megőrizni áldott emlékét.

BUKARESTTŐL PÁRISIG.

I.

Az ember és a gép kopása. Román vasuti kocsik. Bizodalmas társalgás a coupéban. A Dienstreglement országában. Magyar szó a magyar vasutvonalokon. Utlevél-mizéria. A magyar Kanán fővárosában. Fogadó és kávéház Budapestben. Bécs. A szép Csehország. Mire jó a passzus. Karlsbadi élet telen.

Semmi sem állandó a nap alatt, az egészség meg legkevésbé; lehet az ember ifjú korában olyan mint egy aczelrugókából s rugyántából szerkezetű gép, az ő tartóssága ritkán megy túl egy félszázadon, az is csak úgy, ha a torokgyík, himlő-, tüdővész-, hagymáz-, kholera- s isten tudja mifele baktériumokat ő bírta megemészteni, a helyett, hogy azok fájják föl őt; vagy ha valami bolond golyó e vad, vérengző szörnyű században véget nem vetett egy csapással annyi szülői keserves gondnak, ápolásnak, annak a husz évi szakadatlan tanulásnak,

jón, sőt megtámadják a vasuti vonatot is és akadályozzák, hogy a nápolyiakat tovább vigye. Nápolyban sokszor megtörténik, ha az utozán ér utól valakit a betegség, hogy mindenki elkerüli, s órákig marad a legesélyesebb helyen. Az alsó osztály, melyből a járvány legtöbb áldozatát szedi, irzók a kórházba vitelről, elismegül, mert az a hit van köztük el erjedve, hogy megmérgezik. **Umberto** király, Depretis és Mancini miniszter kíséretében e hó 8-án Nápolyba érkezett, s kijelentette, hogy addig ott marad, míg a járvány nem szűnik. A király végig járta a kórházakat, vigasztalta a betegeket, s látva, hogy még a folyosókon is ágyak vannak elhelyezve, maga rendelkezett, hogy a betegek számára újabb helyiségeket nyissanak meg. A király nem engedte magát desinfiálni sem. Elment a szurtos városnegyedekbe is. A hatóságok vonakodtak a királyt ide kísérni, kijelentvén, hogy nem akarnak vétkesek lenni öngyilkosság elkövetésében. Utjában a nép mindenütt lelkes tüntetésekkel fogadta a királyt, ki mély megindulással volt tanúja, hogy a szük utcáján, szennyes külvárosokban mennyi tápot talál a járvány. **Umberto** király számára egy nyári lakot rendeztek be, de ő a királyi palotába szállt, hol már megérkezése előtt két cholera eset fordult elő, megérkezése után ismét egy s azóta még kettő. A király valóban a legnagyobb vizsgálatra a kétségbeesett városnak. Mindenütt megjelenik, megnéz minden intézkedést, s bátor magatartása jótétölleg hatott. Az elhunytak családjai közt 20,000 frankot osztott ki. Szájról szájra jár a király egy mondanás. Mikor Nápolyból a járvány gyors növekedését tudót híreket közölték vele, épen akkor meghívták a pardenoni lövészre. A király így szól: »Pardenonban mutatnak: Nápolyban halnak. En Nápolyba megyek.« Ha Nápolyban hamar nem csökken a járvány, a vasuti kórházban is meg kell szüntetni, oly ellenségesen viselik magukat mindentű a Nápolyból jövő vonatok ellen. Az is megtörtént már Hano állomásánál, hogy a vonatvezető kholerát kapott, meg is halt s a vonatot nem volt a ki tovább vezesse. — *Spanyolországban*, Alicante kerületben is terjed a cholera, de eddig még nem öltött járványos jelleget.

A »Jogtudományi Közöny« szeptember 12-iki (37-ik) száma a következő tartalommal jelent meg: Észrevételek az általános magánjogi törvénykönyv tervezetéről. »Kötelmi jog« (átalános) részéről. Dr. *Halter Károly* közlővári egyetemi tanártól. — Bünyádi eljárásunk legújabb fejleményei. Dr. *Fayer László*-tól. — Jogirodalom: A magyar telekkönyvi rendtartás kapcsolatban az ingatlankra vonatkozó végrehajtási eljárásról. *Ira Magay Károly* kis-újszállási kir. járásbíró. *Polya Belta* megyei főjegyzőtől. — Törvénykezési Szemle: Az ügyvédi irodák ügyviteli rendszere. — Vétke-e vagy bűnös? *Lengyel Imre* h. szoboszlói kir. albirótól. — Biztosítási végrehajtás bünygyben. Dr. *Barta Ignác* temesvári ügyvéd. — A fogyelemi bíróságok köréről. — Különlélek. — **MELI ÉKLET:** Curia Határozatok. — A kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási bíróság határozatai.

HALÁLOZÁSOK.

Baró MISKE IMRE cs. kir. kamarás, a Szent-István-rend lovagja, Mosonmegye főispánja, e hó 7-én meghalt, budai birtokán, 64 éves korában. Az elhunyt előbb Felhémegye alispánja, 1879. óta pedig Mosonmegye főispánja volt. Tevékeny részt vett a közügyekben, sőt a publicisztika terén is működött. Legutóbb a főrendiház reformjáról írt. A főispán egy héttel ezelőtt még részt vett a királyi üdvözlésében, mikor ő felsége a brucki táborba érkezett; akkor hűlt meg, s tudógyuladást vetett véget a rokonszenves főúr életének. Temetésén Mosonmegye küldöttséggel képviselte magát.

SZURA Győző temetése mély részvét közt ment végbe e hó 11-én a kalvin-téri halottszobából. A koporsó a testületek küldöttei vették körül, a ház előtt is nagy tömeg gyűlt össze. Ráth Károly főpolgármester, a városi tanács tagjai, országgyűlési képviselők foglaltak helyet a koporsónál a család tagjai kívül. A koszorúk özöne borította a koporsót. A sok egytel, melyely az elhunyt benső összeköttetésben volt, mind küldött koszort. A gyászszertartást Grigorios Gogos görög-keleti arkhimandrita végezte, a népszínházi énekkar közreműködésével. A halottas menetben külön kocsit vitte a koszorúkat. A munkás férfit hűlt porait a családi sírholtba helyezték el.

SZÉLES Endre, Szinyér-Várja ref. nyug. érdemes lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, elhunyt e hó 9-én. A boldogult több protestáns lapnak volt munkatársa, az énekírdalmat is eredményesen művelte, s »Enekek« cím alatt külön kötetet adott ki. Hetvennégy évet élt meg, s ebből 48 év esik lelkipáztorkodására. A szinyér-váraljai lelkészlakban a temetőskor Király Gyula helybeli lelkész mondott imát, a templomban Benek István n. bányai esperes, a temetőskor pedig Sátor Dávid misztófalnsi lelkész tartott beszédet.

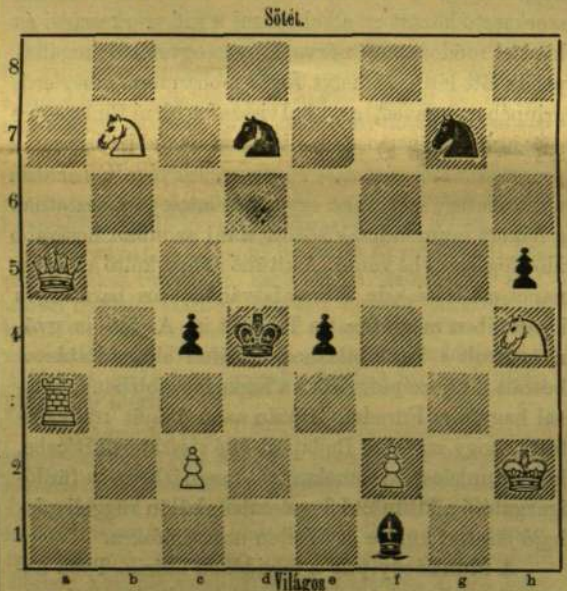
Elhunytak még a közelebbi napok alatt: **Kászony-jakabfalvi ANDRÁSSY JÁNOS**, hités köz- és váltóügyvéd, Heves és Külső-Szolnok törvényesen egyesült

vármegye volt másodalispánja és helyettes törvényeszi elnöke, e hó 9-én, tevékeny életének 65-ik évében, Budapestben. — **DEZSÖRFY JÁNOS**, nagy kiterjedésű és tekintélyes család köztisztelőben élt feje, 85 éves korában a pestmegyei Szent-Márton-Kátnán. — **DITELLE NÁNDOR**, kegyesrend tanár, a marillavölgyi fűrődében Oravica mellett, a hová az orvosok tanácsára gyógykezelt végett küldetett, vérhányás következtében, élte 29-ik évében. — Szlavniczai SÁNDOR László birtokos, 70 éves korában, Kis-Strizsén. — **SZIGETHY SÁNDOR**, Soprony város jegyzője, szép képzettségű fiatal ember, ki párba áldozata lett. — **Dezseri id. BOLEMAN MIKLÓS**, volt gyógyszerész, a lévai evang. egyház felügyelője, 85 éves korában, Léván. — **FOK ALBERT**, a kir. Kuria irodatisztje, több éven át a »Gyorsfutár« című köznyomati értesítő lap szerkesztője, 65 éves korában, hosszas szenvedés után Budapestben; ugyanitt SZATHMÁRY MIHALY, semmitószki nyug. irodatiszt, 79 éves korában, s benne dr. Niedermann, az országos tébolyvá igazgatója és Bráczay Kálmán nagykereskedő apósát gyászolja; **BERGER JÓZSEF**, fiatal ügyvéd. — **DEZSÁTH JÓZSEF**, káptalani főszámvevő, jótékony férfit, Haynald bíbornok sógora, Esztergomban. — **Deméni PÁR JÓZSEF**, gyógyszerész, 65 éves korában, Duna-Földvár. — **KARDOS MIKLÓS**, kereskedő és tartalékos honvéd-főhadnagy, 33 éves korában, Debreczenben, kinek halálát menyasszonya is siratja. — **VARGA ISTVÁN**, Székesfehérvár városi elemi tanító, jelesen képzett fiatal ember, 28 éves korában, Dunaszekcsényben. — **Ifj. GOGOLAK ANTAL** kereskedő, 33 éves korában, Borosjenőn. — **WEISZBERGER JÓZSEF**, Ipolyás egyik legrégebb kereskedője, 64 éves korában. — **SPITZER JAKAB**, tekintélyes aradi kereskedő, 79 éves korában. — **FERENCZI MOZES**, unitárius egyházmegyei gondnok, nyug. főkörmányszki alszámvévő, 85 éves korában, Kolozsvárt. — **STAUFFER Lajos** ügyvéd, 62 éves korában, Nagy-Várado. — **SCHMERLING JÓZSEF**, tábornagy, az osztrák uralkodóknak tagja, Schmerling Antal lovag testvére, ki 1866—69-ben temesvári parancsnoklótábornok volt, 78 éves korában, Bécsben. — **Arányi Antal**, a zsidóvárai állami tanítóképződe igazgatója mely csapásra érkezett haza szept. 1-én szünidei utazásából, halva találván harmadfél éves egyetlen fiacskáját.

OZV. CSORIA JÁNOSÉ, szül. Hoffman Katalin, Nagy-Várado és Debreczen városok néhai polgármestereinek s utóbb a dunántúli kerület királyi táblabírójának özvegye, 67 éves korában, Kaposvárt. — **SCHIKEDANZ ALBERTÉ**, a jeles műépítésznek és a mintarajzkola tanárnak fiatal neje, 25 éves korában, hosszas szenvedés után tudóvészben, s halálát két kis leánya is fájjalja, Budapestben; — ugyanitt **MÜLLER KÁROLYÉ**, a »vasfürdő« tulajdonosának fiatal neje. — **Gróf COULLEMOND ACHILLESE**, szül. Czech Etelka, 44 éves korában, Tasmán. — **ALEXANDROVICS KONSTANTINÉ**, szül. Strain Erzsébet, 27 éves korában, Szászvároson. — **KOLOZSI LAJOSÉ**, szül. Kuliffay Judit, Kolozsi Antal szolnoki megyei jegyző köztisztelőben élt édes anyja. — **KRASOVECZ JÁNOSÉ**, szül. Kiss Anna, 66 éves korában, Csáktornyán. — **GENTIU JÁNOSÉ**, a cseszovai (Bihar megye) g. kath. lelkész 24 éves neje. — **OZV. GEORGEVICS SZILÁRDÉ** szül. Popovits Erzsébet, 61 éves korában, Aradon.

SAKKJÁTEK.

1291. számú feladvány. Schrüfer F.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1286. sz. feladvány megfejtése.

Slatter G. J.-tól.

Megejtés. Világos. 1. Fb7-g2. Sötét. Kd4-e5: (a) 2. Be8-e6: f. Ke5-f5: -d4 3. Fg1-h2 v. Vd2-b4 matt.

a. Kd4-c5 (b) K t. sz. 2. Ha1-b3 + 3. Vd2-a5 v. Be8-e6 matt. b. Ha7-c5 (c) t. sz. 2. Vd2-f4 + 3. V v. H matt. c. Ha7-c8 t. sz. 2. He5-c6 + 3. Vd2-b4 matt.

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H., Andorfi S. és Kovács J. Az Erkel-sakkterárium nevében: E. K. — Senki Ede. Debreczenben: Zagya Imre. Veszprémben: Roland K. Harasztoson: Laczkó B. Macsolán: Varga József. A pesti sakk-kör.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A könyv. A gondolat jó (bár elég sokszor meg volt énekelve) s egyes jó gondolatok is vannak benne; azonban egészben véve mégis egy kezdő úri kísérletnek a blyéget viseli magán, mely még igen messze van attól, hogy a közlehetés mértékéig megéss.

Csüggedés, lemondás. Jó, bár talán némileg igazságtalan is. Mindazáltal közlendőnk közé soroltuk, mint egy jogosult egyéni felfogás és nemes érdelem sikerült kifejezését.

M. M. Önképzőköri dolgozatoknak is gyöngék. Hogy lehet a kifejeletnek »szivárvány a piczi szíjban.« Piczi száj, melynek íve az egész eget befogja. Látja mily neveléses az ilyen képtelen kép!

Nagy-Várado. A küldöttet közöljük, az ajánlatot köszönettel elfogadjuk; a kiváratot, tölünk telhetőleg, teljesíteni fogjuk.

K. K. A költemény (»Kártyavetés«) most sem jobb, mint volt. Ilyesmí ha egy öntésre nem sikerül, toldozgatással nem igen lehet segíteni rajta, legalább az első megírás után egyhamar nem. — A szerzőben van tehetség, de a gyakorlatnak még nagy hiány van.

Tartalom.

Szöveg: Három tanférfi. — Költemény: Egy csók varázsa. Varsányi Gyulától. — Mi vitte a sirba? Elbeszélés. D-ó. — Moheli sziget királynője. — Fu-Cseu hídján. — Mocsár s a sivatagban. — A természet nagy csapásai. — Forster Dóra. Angol regény. Irta Besant Walter. — Az ignaonon. — Egyveleg. — Szutpa György. — Bukarestől Párisig. — A szt.-lőrinczi Petőfi-emléktábla ügyében. Baróti Lajosról. — Amerikai élelmesség. — Irodalom és művészet. — Köznözetek és Egyletek. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Halálközvetek. — Sakkjáték. — Hetmapír.

Köpek: Dr. Klamarik János. — Dr. Lutter Nándor. — Dr. Say Mór. — Moheli sziget királynője udvarhölgyeivel. — Kínai katonák Fu-Cseu hídján. — A szudáni expedíció utjából. Mocsár s a sivatagban. — Forster Dóra. — Az ignaonon a brüsseli múzeumban. — Szutpa György.

HETI NAPTÁR. Szeptember hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include dates from 14 to 20.

Holdváltásai: 9 Első negyed 27. 11 ó. 37 pk. reggel.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Hamisított fekete selyem.

A venni szándékoló kelmeből egy mintadarabkát elegetünk, s a netáni hamisítás azonnal napfényre jön. Valódi, tisztán festett selyem rögtön főlukkorodik, hamar elalszik, s kevés, egészen világosbarna színű hamut hagy hátra. — Hamisított selyem (mely könnyen szalonnás lesz és török) lassan tovább ég, névszerint a »vegfolalak« (ha festékmennyaggal erősen vannak nehezítve) tovább pislognak, és sötétbarna hamut hagy hátra, mely a valódi selyemmel ellentétben, nem kunkorodik, hanem meghajlik. Ha a valódi selyem hamuját szétnyomjuk, elporlódik, a hamisított pedig nem. Henneberg G. (kir. udv. szállító) selyemgyári raktára, Zürichben szivesen küld mindenkinek mintákat valódi selymekelméből, és szállít egyes öltönyökre és egész végeket, vámentesen a házba, vámszámitás nélkül. Egy levél díja a Schweizba 10 kr.

SALICYLSAV-KÉSZÍTMÉNYEK. KIELHAUSER H. GRÁCZ. A Salicylsav már világhírt vívott ki magának mint erjedést és rohadást akadályozó anyag, és nem csak fényesen érvényesül mindennemű belső bajok ellen, hanem ezérlányos összetételben még fölülmulatlan övszer a bőrre, hajra és fogakra nézve. Antiseptikus hatására különösen rendkívüli; megakadályozza a sérült szervek rohadását, s ezzel együtt eltűnik az azzal járó kellemetlen szag is.

Crème Nana. Cs. k. kir. szabadalm. Földmúlatlan az arczbőr épségben tartására; tisztítja a likacsokat (ha azok a tiszorban nállala folytan lettek is bedugulva); gyógyítja és frissít meg hat nem túr nemiféle tisztálanságot a bőrn, nyugtató malfoltákat, szepit, városorot, börtákát, püsmenést; eltávolítja a b rnek minden fölléges zsírosodást. Ellenben megtarja az arczbőr gyöngyösgét és puháságot; s annak rozásá frissességét kölcsönöz. Ülásoknak nem elegeg ajánlható, minlán a Crème Nana alkalmazása mellett épü a víz, mint a szápon nélkülszerű leáz. Ára 1 f. 50 kr. 75 szálitásti rakat: Heafel, W. Bécsben, IV. Hechtengasse 46. Kapható továbbá Bécsben a következő gyógyszerészeknél: 1. Haubner G. I. Am Hof 6; 2. Dr. Friedzich; 3. A. I. Fleischmarkt 1; Budapestben Török Józsefnél; Prágában Fürt Á. s. b. s a legelőbb ültárszerkesztésben. 1741.

BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN. Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű órázslote. cs. kir. és m. kir. szab. chronometer és múdrás, föllalója az első egyedüli kulcs nélküli fölhuzható remonior inga-órának -h. stb. London 1871. Keszemét 1872. Bécs 1873. Ujvidék 1875. Szeged 1876. Paris 1877. Székesfehérvár 1879. Kíttntetve: Levélbéli megkeresésekre pontosan válaszoltatik. Képes árjegyek bérmentve. Iavitások pont. eszközöltetik. Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű órázslote.

1884. szept. 93. sz. 1884. szept. BUDAPESTI SZEMLE. a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztő GYULAI PÁL. Tartalom: Oroszország vállalós viszonyai. — Rajeczi Istvántól. Tanulmányok népünk életviszonyairól. — Jekelfalussy Józseftől. Egy álmadozó naplója. — Végő Arthuról. Mozgalom az egyetemi rendszeg ügyében. (I.) — Szabó Józseftől. Lucretia asszony utczája. Beszély. Mérimée Prosper után francziából. — Csurgó Györgytől. Költemények. Itchon Szász Károlytól. — Petrarca sonetteiből. I-X. Özlásból. — Radó Antalól. A kamalláb története Németországban a jelen században. — Fekete Ignácól. Kőrösi Csoma Sándor. — Duka Tivadartól. Értesítő. Wertheimer E.: Ausztria és Magyarország a XIX-ik század első tizedében. Szilágyi Sándortól. — Daudet A.: Sapho. rf. — Przevalszkij: Harmadik útja Közép-Ázsiába. — Wieland: Az Abderiták. Heinrich Guszttávtól. — Wirth M.: Ernste und frohe Tage. N. T. — V. Nagy Sándor: A székelvű földön és az Al-Dunán. — S. — Koröda Pál. Alkibiadesz. f.

THEDO tanár szakállhagymája. legjobb és legbitósabb szer a szakáll szép növesekének eszközésére. Számítalanon vannak meg legmagasabb rangú férfiak közt is, kik szép szakállukat eszpen e szernek köszönhetik. — E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növesíti, úgy hogy általa még 13 éves ifjú is a legvirődebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, mírel a bizonyítványok ezrei is tanusítják. Eder Ferencz gyógyszerész urnak Brúnsben. A nekem küldött Thedo-féle szakállhagyma kitűnőnek bizonyult, mint közönsélem mellett szemtel tudomsáira adok. Budapest, 1876. szept. 29-én. Öprenda József. Szives közönsélemet a szakállhagymáért; nagyon jónak találtott. Mindenkinek a legjobb lelkével ajánlhatom. Schwartzbach, 1876. febr. 25. Hirt Károly s. k. épít. vállalkozó. Fürt József gyógyszerész urnak Prágában. A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyhebi használat után órmel látom régi öblátsomat teljedésbe menni. Kérem ön stb. Teschen, 1879. máj. 29-án. Gindra Wenzel, órásmester. Valódi minőségben Budapestben csak Török József ur gyógyszerésztáiban király-utca kapható; Pozsonyban Pistoray Félénél, Miskolcban Temesváron Tarczay Istvánál, 1 csomag ára f. 20.

Dr. Lengiel F. nyír-balzsama. Már a növényi nedv, mely a nyírból ha annak törését megfúrták, kifolyik, ember emlékezt öta a legkittőbb szépségszernek van ismerve; ha pedig e nedv a föllaló utatitása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azzal arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelben majdnem észrovetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek helyrán az gyöngyösd és fehérré válik. E balzsam kisimítja az arczon támadt nedvket és himőhelyeket, fiatal arczszint ád; a bőrne fehérséget, gyöngyösd és frisséget kölcsönöz; a legvirődebb idő alatt a máj-oltokat, anyajegyet, orrvörösséget, börtákát és minden egyéb bőrrsznyet eltávolít. Egy kors-vasz használattá utatitással együtt 1 f. 50 kr.; póstán küldve 10 kr.rral több. Fő leté Magyarország számára Török József, gyógyszerésznél, Budapest király-utca 12. szám; Pozsonyban Pistoray Bódog, gyógyszerész Temesváron Tarczay József gyógyszerész. Zágrábon Mittelbach Zeigmond gyógyszerésznél.

A föllaló dr. Meidinger tanár ur által kizárólag, hitelesített gyár MEIDINGER-KÁLYHÁKRA. HEIM H., fők: Budapest, Thonet-udvar. Gyár: Ober-Döbling, Bécs mellett. 1716. Raktár: Bécs, I. Kärntnerstrasse Nr. 42. Legjobb szabályozható, töltő-s szellőző kályhák. A kedveltség, melyben kályháink mindentelét részesülnek, sok utánasára adott alkalmat. Figyelmeztetjük tehát, tekintettel mellékelt védjegyrnkre, a t. közönséget saját érdekében, hogy jelsen ismer gyártmányainkat föl ne cserélje az utánasokkal; legyenek azok egyszerűen mint Meidinger-kályhák vagy mint javított Meidinger-kályhák ajánva. Fűtés egész 3 szobáig csak egy kályhával. Központi fűtések egész épületekre. A gyár védjegye a kályhajtók belső-jére van beleöntve. MEIDINGER-OFEY H. HEIM.

CALDERONI ÉS TÁRSA látszerészek Budapestén. váci-utca 30, és kis hid-utca 8. ajánlanak nagy választékban és jutányos áron szemüvegek, orrszíptetők és lorgnettek, távcsöveket és kettős tábori látócsöveket, göröcsöket, higány- és aneroiid légsúlymérőket, hőmérőket, folyadékmérőket sber. Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 1497.

HAZAI IPAR. RIGLER JÓZSEF EDE GYÁRTELEPE BUDAPESTEN. a közeledő iskola-idényre dúsan felszerelt papír-, író- és rajzeszközök raktárát, egyzintén saját készítmény, díszes kiállítás iskolai fűzetek, legújabb gyorsesámoló és erkölcsös mesékkel ellátott képes írkat, iskolai táskák, valamint levélpapírészítőjének legújabb készítményeit, u. m. levélpapírok és levélborítékok a leguj. ábrákkal és díszítésekkel. Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában kecskeméti utca 13-dik szám alatt. Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1430. Gyártelep: VI. rózsá-utca. 55. sugárutól jobbra.

HAZAI IPAR. VERNE GYULA. A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárúsnál kapható — az osztrák tartományok számára Szellinszki György cs. kir. egyetemi könyvtárúsnál Bécsben I., Stefansplatz 6. KÉKÁBAN A VASFEJŰ. REGÉNY. Fordították. GyÖRGY ALADÁR és ILLÉSY PIROSKA. Negyvenhét képpel. Ara fűzve 2 forint.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

VÖRÖSMARTY ÉLETRAJZA.

IRTA
GYULAI PÁL.
MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS.
VÖRÖSMARTY ARCZKÉPÉVEL.

Ara füzve 2 frt

E munkát a m. tud. akadémia 1868-ban a Marczibányi-jutalommal koszorúta.
A jelentés így szól
«Az 1861—66. évkörről szóló Marczibányi 50 arany mellékjutalom Gyulai Pál Vörösmarty életrajza cz. munkájának ítéltetett oda, mint a mely a megszerzhető adatok legteljesebb és szorgalmas felhasználásával nyomról-nyomra kiséri nagy költőnk fejlődését a magán és országos viszonyok közt, s ezzel a mivelődésnek nagyon sikerült pragmatikai rajzát állítja az olvasó elé; a költő hatását nemcsak általában a magyar irodalomra és különösen a magyar költészetre, hanem a társadalomra is indokolja és jellemzi; irodalmi történetünk egy kiváló korszakát mesterileg ecseteli; mely munka tehát érintett jelességei által, az életrajzi munkák közt szinte első helyet foglal irodalmunkban.»

Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. kir. egyetemi könyvtársal, Bécsben, I. Stefansplatz Nr. 6.

EGY RÉGI UDVARHÁZ

UTOLSÓ GAZDÁJA.

IRTA
GYULAI PÁL.
DÖRRE TIVADAR RAJZAIVAL.

HARMADIK KIADÁS.

Ara füzve 1 frt 40 kr.
Diszkötésben 2 forint.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent:

UJ TELJES MAGYAR-NÉMET ÉS NÉMET-MAGYAR SZÓTÁR

IRTA
Dr. BALLAGI MÓR.

ÖTÖDİK KIADÁS. KÉT RÉSZ.

Első, német-magyar rész füzve 7 frt, félbörkötésben 8 frt.
Második, magyar-német rész füzve 5 frt, félbörkötésben 6 frt.

TÁJÉKOZTATÓ.

Ballagi magyar és német szótára évtizedek óta közközlés forogván, a közönség könnyen megítélheti, mit várhat e szótárnak első négy kiadása után nem kevesebb mint tíz év múlva eszközölt új kiadásától.

Hogy a szerző gyűjtőszorgalma e téren folytatott hosszas működése alatt nem csökkent, mindennél világosabban bizonyítja az a tény, hogy a német-magyar rész ezen ötödik új kiadása az előbbivel összehasonlítva 25,000 cikkel szaporodott és — a mire különösen felhívjuk a figyelmet — a helynevek a legújabb beosztás szerint az illető megyéknek megjelölésével a legteljesebben fel vannak véve.

A nyelvanyag e tetemes gazdagodásával karöltve járt a feldolgozásra fordított gond, mely az egyes kifejezések különböző jelentéseinek egymásból folyó értelmezéseiben, az értelmi árnyalatok pontosabb jelölésében és e két nyelv sajátos szólásainak kiemelésében mutatkozik.

Míg a német sajtóságotok többnyire törülmetezett magyar kifejezések tolmácsolják, viszont a magyar szólásokat lehetőleg ugyanannyit monód németes kitételek fejezik ki.

Két nyelv szókincsének így csélből történt össze-étele minden körülmények közt nem csekély munka, de óriási nehézségekkel jár, midőn — mint jelen esetben — egy tudományos fejlődése első stadiumában levő nyelv aránylag szegény szókincsét egy, az emberi ismeretek összes ágaira régóta használt, teljesen kifejlett, megállapodott szókincsű nyelvvel kell összemérnünk, és az ez oldalon jelentkező bőség amannak elmaradottságát minden lépten-nyomon érezteti.

Ily viszonyok közt természetesen a kevésbé fejlett nyelv, hogy az előhaladottnál utólrébb, sok kétes értékű szónagyot kénytelen felhasználni és semmi sem volna igazságtalanabb, mint ha e kényserhelyzet szűke-kiszűrték nem mindig találó voltát a szótárírónak rónák fel bűnül.

A nyelvtudomány kérdése teheti, hogy oly új képzésű szók használata, minők mintá, szilárd, tervbe- fogó-e vagy nem, de a szótáríró mind bizonnyal rosszul felelt meg feladatának, ha azt, amit az élet felkarolt, ami előzőekben és irodalomban közkeletűvé vált, még ha nyelvészetileg egészen igazolható nem volna is, művéből kirekeszté.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György császár királyi egyetemi könyvtársal Bécsben I. Stefansplatz Nr. 6.

PULSZKY FERENCZ ÉLETEM ÉS KOROM.

SZERZŐ FÉNYNYOMATU ARCZKÉPÉVEL.

KÉT KÖTET. MÁSODIK KIADÁS. Ara füzve 5 frt.

ELSŐ KÖTET TARTALMA:

A forradalom előtt: Bevezetés. — Gyermekek, iskolai évek (1814—1832). Olaszországi út (1833). — Juratusi korom (1834—1835). Sáros vármegye és külföld (1835—1836). — Megyei élet. Követválasztás (1837—1839). — Országgyűlés (1839—1840). — A büntető törvénykönyv-javaslat szerkesztése (1840—1843). — Az 1843—1844-iki országgyűlés. — Údvarlás és házasság. — Házi élet és a forradalom előjelei (1846—1847).

A forradalom alatt: Bevezetés. — Az 1847-iki országgyűlés (nov-embertől február végeig). — A forradalom Bécsben s Pesten (február 24-diktől március 20-dikáig). — A közsémbizottság (március 16-diktől április 13-dikáig). — Pesti és bécsi viszonyok (április közepétől június végeig). — A reactio nyitabb fellépte (júliustól szeptemberig). — A forradalom kezdete (szeptember). — A bécsi forradalom (október). — A schwechati csata. — Kiküldetése külföldre (december vége — január kezdete). — Páris (január közepétől március kezdetéig). — London (márciustól októberig). — A catastropha (augusztustól októberig). — Gróf Teleki László levelei (áprilistól szeptemberig). — Gróf Bathányi Kázmér hivatalos levelei (május 14-diktől július 14-dikéig).

MÁSODIK KÖTET TARTALMA:

Számkivetés alatt Amerikában és Angolországban: Előszó. — Bevezetés. — Az emigráció. — Kossuth Kiutahiában. — A bellebezés vége, Kossuth Angolországban. — Kossuth Amerikában. — Körút Amerikában. — Angolország s Amerika. — Angol barátaink. — Angol szokások és sajtóságotok. — Az olasz háború. — Levelezés Deákkkal. — A magyar képzők és ragoka szanszkrit nyelvészeti rendszer világában.

Számkivetés alatt Olaszországban: Bevezetés. — Olaszország állapota 1860-ban. — Meghasonlítás köztem s Kossuth közt. — Összeütközésem Kossuthal. — Olasz és magyar viszonyok. — Levelek a számkivetésből báró Kemény Zsigmondhoz. — Aspron onto. — Mazzini. — Az olasz egység alkotói. — Turin és Flórencz. — Az ideg. yek Flórenczben. — Műgyűjtemények, múzeumok, művészek. — A porosz háború. — Hazajöttem. — Függelék: Levelek a «Daily News»-hoz 1862. augusztusban s szeptemberben.

38-İK SZÁM. 1884. BUDAPEST, SZEPTEMBER 21. XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 12 frt, félévre 6 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott vitellő is csatolandó.

NAGY PÉTER.

(1819—1884.)

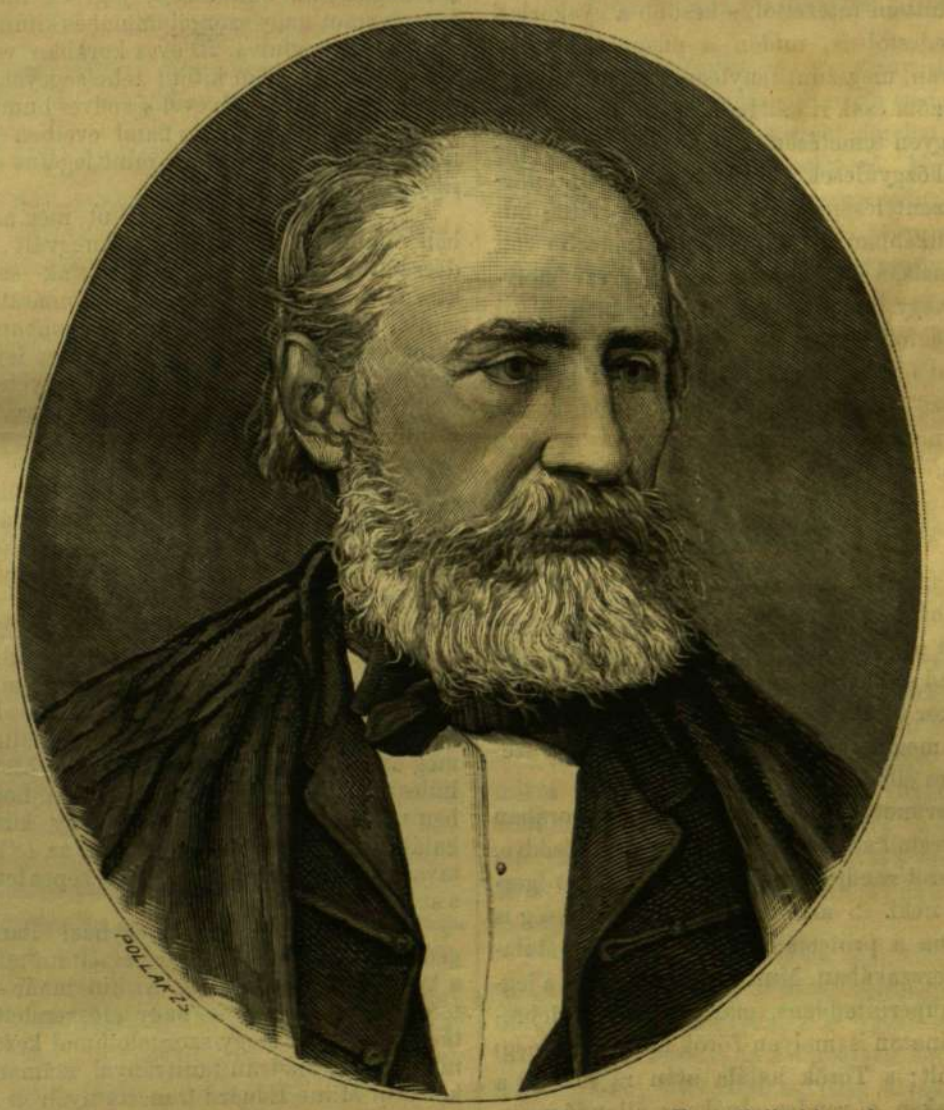
Csak kedden hozta a táviró a megdöbbentő gyász hírt, hogy Nagy Péter, az erdélyi reformátusok ékesen szóló püspöke, a magyar református püspöki karnak hivatalra legidősbike, aznap hajnali órában szívzélhűdésben hirtelen meghalt. Halálát betegség nem előzte meg; sőt annyira nem gondolt ily eshetőség bekövetkeztére senki, hogy a dunamelléki egyházkerület elnöksége őt kérte föl ujonan választott püspökének beigtatására f. é. október 25-kére, mint legidősb püspököt, s mint közvetlen utódát annak a Bodola Sámuelnek, a ki Szász Károlyt, a beigtatandó püspököt, ez- előtt 30 évvel pappá szentelte vala. Nagy Péter készséggel vállalkozott az ünnepélyes cselekményre s megígérte, hogy azt teljesíteni fogja. Talán ez az első ígérete, a melyet nem teljesített; a hozzá kötött várakozások között ez az első, a melyet nem váltott be. S a főváros nagyot vesztett, hogy őt — a kit Erdélyben, az egyházi ékeszölás klasszikus földén, «arany-száju Nagy Péter»-nek neveztek, — a főváros nem hallhatta, hogy nem itt zengette el hatyudalát.

egész mostanáig fentartotta magát, a Herepei-eknek, három nemzedékben (János, Ádám, Károly és Gergely), a Szilágyiaknak, Hegedüs Sámuelnek, Nagy Györgynek, a Bodoláknak — utolsó sarja, a kiben — ha olyanoknak hinni lehet, a kik még Herepei Jánost is hallották — az iskola legmagasabb pontját érte el.

Ő azonban egy új szónoki iskolát nevelt, mely ma is virágzik s ha a mestert utol nem érheti is, jeles szónokokat ad folyvást az erdélyi református egyháznak. Élnek még, nem nevezük őket.

Mikor Enyed szétrombolásával a Bethlen-főiskola is földulatott, theologiai intézetét egyelőre Kolozsvárrt nyitották meg, s Nagy Pétert, ki már akkor kolozsvári pap s közszeretben

álló és áhitattal hallgatott egyházi szónok volt: megnyerték az intézethez a gyakorlati theologia tanárul. Tanszakához tartozott az egyházi ékeszölás tudománya (a homiletika) is. Ő ezt valóban gyakorlati tudományává tette. Nem chablonok szerint növelte a leendő egyházi szónokokat. Alapelveül a szónoklatnak a természetességet s az egyéniséget tette. Nem egyforma, betanult előadási modor, hanem kinek-kinek az egyénisége szerinti természetesség: ez volt, a mit növendékeiktől kívánt s a mit bennök fejlesztett. Maga adta reá a legtökéletesebb példát. Természetes volt, a maga egyénisége szerint. Csakhogy az ő egyénisége a legtrikábbak és a legkiválóbbak közé tartozott. S az egyéniségen és a természetességen ő nem a

NAGY PÉTER. Veress F. fényképe után.